

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Tyttöjen välinen koulukiusaaminen

Keinoja siihen puuttumiseen

Maria Juopperi

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

9/2013

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Juopperi, Maria	Sivumäärä 41 ja 2 liitesivua
Työn nimi Tyttöjen välinen koulukiusaaminen – Keinoja siihen puuttumiseen	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pesonen Regina, Karjalainen Jaana	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
<p>Koulukiusaamisesta on puhuttu paljon ja sen esiintyvyys vaihtelee, mutta edelleen se on tärkeä asia huomioida. Usein käy ilmi, että tytöt koulukiusaavat enemmän piilossa kun taas pojat heiluttelevat heti nyrkkejään, kun joku ihminen heitä ärsyttää. Onko totta, että tyttöjen välinen kiusaaminen on vaikeampaa huomata juuri sen vuoksi, että se on enemmän piilossa tapahtuvaa kiusaamista?</p> <p>Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt selvittämään tyttöjen välistä koulukiusaamista. Olen käyttänyt kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, jonka avulla olen selvittänyt kuinka paljon tyttöjä kiusataan ja millä tavalla. Kyselyn lähetin kolmeen valitsemaani kouluun Meri-Lapin alueella, joissa siihen vastasivat koulun 8-luokkalaiset tytöt. Olen myös kirjoittanut yleisesti mitä koulukiusaaminen on ja miten se voi vaikuttaa ihmiseen pitkällä aikavälillä. Suoritin tämän tutkimuksen keväällä 2013.</p> <p>Vastaajia oli yhteensä 132. Tutkimuksessani selvisi, että 17 tyttöä tunsi joutuneensa kiusaamisen kohteeksi lukuvuoden 2012-2013 aikana. Tytöistä myös 7 tunnusti itse kiusanneensa jotakuta kyseisen lukuvuoden aikana. Jopa 64 oli nähnyt jotakuta kiusattavan kyseisen lukuvuoden aikana. Kiusaamisen kohteeksi joutuneista suurin osa oli asiasta kuitenkin pystynyt kertomaan jollekulle. Eniten he olivat puhuneet asiasta kavereille tai vanhemmille. Opinnäytetyössäni myös selviää se, auttoiko kiusaamisesta kertominen vai pysyivätkö asiat samalla tolalla.</p> <p>Mielestäni esimerkiksi nuorisotyössä tehtävä sukupuolisensitiivinen työ on hyvin tärkeää, koska sukupuoli usein määrittelee miten me käyttäydymme tai miten meidän odotetaan käyttäytyvän. Opinnäytetyössäni tuon esille tapoja, miten tyttöjen välinen kiusaaminen ilmenee, koska se usein eroaa poikien välisestä kiusaamisesta. Näin saadaan myös keinoja tällaisen piilossa tapahtuvan kiusaamisen vähentämiseksi ja ymmärretään paremmin, kuinka tytöt kiusaavat.</p> <p>On tärkeää, että koulut ottavat koulukiusaamisen tosissaan ja tekisivät siitä jokapäiväisen asian. Uskon, että kiusaaminen vähenee, kun saadaan koulun ja oppilaiden välille kunnan luottamussuhde. Oppilaiden tulee myös tietää miten koulu toimii, jos he saavat tietoonsa kiusaamistapauksen. Näin oppilaat voivat luottaa kunnolla siihen, että koulu myös tekee kaikkensa koulukiusaamisen vähentämiseksi. Koulussa kaikkien tulee olla samanarvoisia ja kaikille pitää taata turvallinen oppimisympäristö. Näin myös opiskelusta tulee mielekkäämpää ja oppilaat saavat kaiken hyödyn irti koulusta.</p>	
Asiasanat Kiusaaminen, Henkinen väkivalta, Sukupuolisensitiivisyys, Tyttötutkimus.	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Juopperi, Maria	Number of Pages 41
Title Tyttöjen välinen koulukiusaaminen – Keinoja siihen puuttumiseen	
Supervisor(s) Pesonen Regina, Karjalainen Jaana	
Subscriber and/or Mentor	
<p>Bullying in schools has been talked about a lot in the past and it occurs at varying degrees but it is still an important phenomenon to be taken to account. Usually it comes to light that girls bully each other in ways that are hidden and harder to detect than bullying between boys. Is it true that bullying between girls is harder to detect because it stays hidden from naked eye?</p> <p>In my thesis I have tried to find out more about bullying between girls. I have used a quantitative research method to find out how frequent the bullying is and in which way does the bullying occur. I sent the inquiry to three schools which I selected in Meri-Lappi area and in which the 8-grade girl students took a part. I have also written about bullying in general and the effects of bullying in long periods of time. I performed the inquiry in the spring of 2013.</p> <p>My thesis revealed that 17 of the participants have been bullied during 2012-2013. Seven of the girls also confessed that they had bullied someone during the same period. Staggering 64 of the girls had seen someone else being bullied. There were 132 participants in the inquiry. Most of those who had been bullied had also told someone about it. Mostly they had told their parents and their friends. In my thesis I try to find out did telling about the bullying have any effect on the matter.</p> <p>In my opinion gender sensitive work is very important part of youth work. This is because gender often dictates how we behave and how we should behave. In my thesis I bring forth different ways girls bully each other and how the bullying occurs because bullying between girls varies greatly with bullying between boys. This is how we can acquire new tools which we can use to decrease bullying and gain new information how girls bully.</p> <p>It is important that schools take bullying seriously and they would bring it up actively. I believe that bullying will diminish after a bridge of trust has been established between the school and its students. Students must also now how the schools system works so that they know what to do if they encounter bullying. This way students are able to trust that the school does everything it can to stop bullying. In schools all students should be equal and they all should have a safe studying environment. With these upgrades schools become more enjoyable and the students get more out of studying.</p>	
Keywords Bullying in schools, Mental violence, Gender sensitivity, Girl research	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MITÄ KIUSAAMINEN ON?	7
2.1 Tyttöjen välinen kiusaaminen	8
2.2 Nuorten ja tyttöjen henkinen kehitys	9
2.3 Kiusatuksi joutumisen vaikutukset	12
2.4 Tutkimusmenetelmistä	13
4 TUTKIMUKSEN TULOKSIA	15
4.1 Kaikki koulut	17
4.2 Tornion koulu	25
4.3 Kemin koulu	30
4.4 Keminmaan koulu	35
4.5 Yhteenveto	39
5 KIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN	40
5.1 Erilaisia keinoja puuttua kiusaamiseen	42
5.2 Omia ideoita	44
6 POHDINTA	46
LÄHTEET	47
LIITTEET	48

1 JOHDANTO

Koulukiusaamisesta kuulee puhuttavan usein mediassa, jossa kerrotaan kuinka lasta tai nuorta on kiusattu todella pahasti eikä asiaan ole puututtu kunnolla. Jossain vaiheessa puhuttiin myös siitä, että koulusurmat voisivat olla kytköksissä kiusaamisen kohteeksi joutumiseen. Kouluissa on otettu enemmän huomioon kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen, mikä on hyvä asia, mutta silti kiusaaminen voi usein riistäytyä käsistä eikä kukaan tiedä kuinka puuttua siihen.

Koulut ovat ottaneet käyttöönsä erilaisia metodeja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumisen parantamiseksi. Jotkut koulut ovat ottaneet mukaansa koulupoliisin, jonka tehtävänä on valistaa nuoria ja lapsia sekä valvoa kiusaamista ja puuttua siihen, jos kiusaamista ilmenee eivätkä koulun omat metodit riitä sen pysäyttämiseksi. (Poliisi, 2013.) Kouluissa on myös useammin koulukiusaamiseen liittyviä kyselyitä ja niiden avulla nähdään miten kiusaamista tapahtuu ja kuinka paljon. Melko uutena asiana on tullut KiVa Koulu-hanke, joka on perustettu juurikin koulukiusaamisen ennalta ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. (KiVa Koulu, 2013.)

Miksi keskityn tyttöjen väliseen kiusaamiseen opinnäytetyössäni vaikka poikienkin keskuudessa esiintyy kiusaamista? Itse olen huomannut työssäni, lukiessani lehtiä ja monissa keskusteluissa asiasta, että tyttöjen välinen kiusaaminen on usein juuri sitä kiusaamista mitä on vaikeampi huomata. Tytöt kiusaavat enemmän piilossa eli tietoisesti tekevät ilkeyksiä niin etteivät varsinkaan opettajat huomaa mitään. Siksi haluan opinnäytetyössäni keskittyä tyttöjen väliseen kiusaamiseen, jotta ainakin nämä kolme koulua, jotka osallistuivat tutkimukseeni, saisivat jonkinlaisia työkaluja tyttöjen välisen kiusaamisen huomaamiseen ja siihen puuttumiseen.

Oma aavistukseni on, että internetin valtaannousun myötä tytöt ovat niitä, jotka harrastavat enemmän ihmisten kiusaamista internetissä. He haukkuvat toisen ihmisen kuvia tai kirjoittelevat sinne loukkaavia kommentteja. Nykyisin myös melkeinpä kaikilla nuorilla puhelimet ovat jo sellaisia, että netin käyttö on vaivatonta, mikä samalla mahdollistaa myös ”porukassa” toimimisen paremmin (esim. välitunneilla). On tärkeää oppia tunnistamaan tällainen syrjiminen ja henkinen väkivalta, jotta koulukiusaamisen ehkäisy olisi tehokasta. Usein ajatellaan, että se

hiljainen tyttö ei muutenkaan viihdy muiden kanssa vaikka todellisuudessa hän saattaa olla kiusaamisen kohteena.

Tutkimukseeni olen valinnut kolmen koulun kahdeksaluokkalaisia tyttöjä Meri-Lapin alueelta. Halusin nähdä kuinka paljon kiusaamista esiintyy tyttöjen keskuudessa ja millä tavoin. Halusin myös selvittää, onko tyttöjen välinen kiusaamisen todella sellaista piilossa tapahtuvaa, jota on vaikeampi huomata vai ovatko tytötkin alkaneet tapella fyysisesti. Halusin myös selvittää ovatko kiusatut tytöt kertoneet asiasta kenellekkään ja miten kertominen kiusaamiseen vaikutti. Pyrin saamaan tietooni ovatko koulut sitten oikeasti puuttuneet kiusaamiseen niin, että se on myös loppunut vai onko kiusaaminen vain jatkunut ilman, että mitään muuta on tehty. Olen samalla selvittänyt ovatko tytöt itse kiusanneet ja miten. Viimeisenä halusin hiukan kartoittaa yleisesti sitä, miten paljon tytöt ovat nähneet kiusaamista tapahtuvan heidän kouluissaan. Näin sain selville, kuinka paljon kiusaamista yleisesti näissä kouluissa sitten tapahtuu.

Mielestäni aiheeni on ajankohtainen, koska kiusaamistapauksia ilmenee yleensä aina. Pelkästään se riittää perustelemaan miksi opinnäytetyöni on tärkeä tehdä. Se, että valitsin näkökulmaksi tyttöjen välisen kiusaamisen, on hyvin merkittävää. Itse pidän tärkeänä esimerkiksi nuorisotyössä tehtävää sukupuolisensitiivistä työtä, koska sukupuoli usein määrittelee miten käyttäydymme tai miten meidän odotetaan käyttäytyvän. Siksi on hyvä myös huomioida, että koulukiusaaminen ilmenee usein eri tavoin sukupuolten kesken.

2 MITÄ KIUSAAMINEN ON?

Höistad määrittelee kirjassaan kiusaamisen seuraavasti: ”Kun yksi tai useampi ihminen toistuvasti ja pidemmän ajan kuluessa kohdistaa tietoista ja aktiivista kielteistä käytöstä yhtä tai useampia kohtaan tai sulkee heidät pois joukostaan”. Höistad painottaa ettei yksittäiset ikävät tapahtumat ole kiusaamista vaan sellaiset nyt kuuluvat lasten ja nuorten elämään. Kiusaamiseksi lasketaan tietoinen ja pitkäkestoinen jonkun toisen tai toisten ulkopuolelle jättäminen tai kielteinen käytös heitä kohtaan. (Höistad 2003, 79-80.)

Omaa käsitystäni kiusaamisesta puhuttaessa voisi juuri rinnastaa Höistadin kuvaukseen kiusaamisesta. Kiusaamisen tulee olla pitkäkestoista ja kohdistua yhteen tai useampaan ihmiseen. Mielestäni on tärkeää erottaa keskenään kiusaaminen ja leikkimielinen kiusanteko. Nuoret tykkäävät tehdä kiusaa ystävilleen, mutta näissä tapauksissa ystävät erottavat kiusanteon oikeasta kiusaamisesta. Kiusaamistapauksissa kiusattu ei halua olla pilkankohde vaan hänet pakotetaan siihen.

Tyttöjen ja poikien välinen kiusaaminen ilmenee usein eri tavoilla. Syyksi epäillään sitä, että ehkä pojilla on suurempi vapaus ilmaista aggressioitaan. He saavat meluta, riehua ja olla vähän koviksia. Tytöt ovat kyllä nykyisin alkaneet omaksua poikien tapoja kiusata. Hekin ovat alkaneet käyttää fyysistä kiusaamista ja heidän sanallinen kiusaaminen muistuttaa poikien puheita. (Höistad 2003, 80-85.)

Kiusaaminen voidaan jakaa kolmeen pääasialliseen ryhmään, jotka ovat hiljainen kiusaaminen, sanallinen kiusaaminen ja fyysinen kiusaaminen. Hiljainen kiusaaminen on vaikein havaita, koska siihen yleensä liittyy merkitsevät katseen, huokailut, ilmeilyt ja toisen kohteileminen kuin hän olisi ilmaa. Monesti koulut sortuvat ajattelemaan, että heillä ei ole kiusaamisongelmaa, koska se on hiljaista kiusaamista. (Höistad 2003, 80-85.) Itse ajattelen, että hiljainen kiusaaminen on sama asia kuin epäsuora kiusaaminen ja siksi opettajien on vaikea huomata sitä.

Sanallinen kiusaaminen on toisen haukkumista, juorujen levittämistä, ahdistelua, huomauttelua ulkonäöstä, matkimista ja pilan tekoa. Sanallista kiusaamista on hiukan helpompi huomioda, mutta ei aina, koska usein tämä tapahtuu opettajan selän takana. Sanallinen kiusaaminen on kaikkein yleisintä kummankin sukupuolen keskuudessa. Nimittely ja haukkuminen ovat sanallisen kiusaamisen yleisimmät kiusaamismuodot. Nuoret kiusaavat todella paljon näiden keinojen avulla. (Höistad 2003, 80-85.)

Viimeisenä on fyysinen kiusaaminen. Tämä kiusaamismuoto on kaikista helpoiten havaittavissa, koska sen voi huomata ulkoisista merkeistä. Eniten fyysistä kiusaamista tapahtuu ala-asteella poikien keskuudessa. Fyysistä kiusaamista voi olla se, että kiusaaja tönäisee uhriaan ohimennen ”vahingossa”, seisoo hänen tiellään, lyö oven kiinni hänen nenän edessä. Joskus uhrin tavaroita voidaan kätkeä tai kiusaaja varastaa hänen koululaukkunsa ja sitä heitellään kuin palloa. Usein fyysinen kiusaaminen naamioidaan urheiluksi tai leikiksi, sen vuoksi, että ei jäätäisi kiinni. (Höistad 2003, 80-85.)

Itse uskon, että tyttöjen keskuudessa esiintyy eniten hiljaista ja sanallista kiusaamista, ei niin paljon fyysistä. Omalta kouluajaltani muistan, että tyttöjen keskuudessa ei koskaan lyöty ketään vaan se josta ei pidetty, jätettiin ulkopuolelle ryhmästä. Uskon, että se vaikuttaa pahemmin ihmisen henkiseen hyvinvointiin kuin fyysinen väkivalta. Olettaisin myös, että tytöt reagoivat kiusaamiseen herkemmin kuin pojat.

2.1 Tyttöjen välinen kiusaaminen

Kaikkein tavallisimmin tytöt kiusaavat hiljaisesti. Tytöt ovat parempia löytämään toisten heikot kohdat ja he osaavat käyttää niitä hyväkseen. Tytöt harrastavat kaikenlaisia sosiaalisia pelejä, jotta pääsisivät muiden ihmisten suosioon. Tyttöjen harjoittama kiusaaminen on luonteeltaan enemmän henkilökohtaista kuin poikien. Siksi aikuisten on vaikeampi huomata tyttöjen keskuudessa tapahtuvaa kiusaamista. (Höistad 2003, 93-95.)

Yksi selitys sille, miksi tytöt ja pojat kiusaavat eri tavoin on se, että tytöt ovat sosiaalisesti älykkäämpiä kuin pojat ja siksi osaavat käyttää paremmin epäsuoria aggressiostrategioita. Tytöt osaavat paremmin tehdä osuvia havaintoja ympäröivästä maailmasta ja he osaavat hienovaraisesti vaikuttaa toisiin, esimerkiksi saavat toisen vakuuttumaan oman mielipiteen paikkansapitävyydestä. Tällaista on sosiaalinen älykkyys. Sosiaalista älykkyyttä voidaan kuvailla myös siksi, että ihminen osaa vetää oikeista naruista vuorovaikutustilanteissa. (Salmivalli 1998, 39-40.)

Olen myös itse huomannut kuinka tytöt juonittelevat enemmän ja kuiskuttelevat selän takana. Muistan asian olleen näin myös omana kouluaikana. Muistan, kuinka meidän luokassa tapahtui kiusaamista ja luokkahenki oli huono. Kaksi niin sanottua ”suositua” tyttöä kiusasivat erästä luokkamme tyttöä. He eivät koskaan kiusanneet häntä fyysisesti, ainoastaan sanoilla ja ilkeillä juonilla, joilla hänet saatiin naurunalaiseksi. Emme uskaltaneet ystäväieni kanssa puuttua asiaan, koska pelkäsimme joutuvamme itse kiusaamisen kohteiksi.

Salmivalli kirjoittaa Yvonne Ahmadin ja Peter Smithin Englannissa tehdystä tutkimuksesta, jossa he selvittivät kiusaamiseen liittyviä sukupuolieroja. Tutkimuksessa kävi ilmi, että kummankin sukupuolen keskuudessa tavallisinta kiusaamista on nimittely ja haukkuminen, mutta tyttöjen keskuudessa epäsuora kiusaaminen oli yleisempää. Epäsuoralla kiusaamisella tarkoitetaan juorujen levittämistä ja ryhmän ulkopuolelle jättämistä. (Salmivalli 1998, 37.)

2.2 Nuorten ja tyttöjen henkinen kehitys

Nuoruus sijoittuu ikävuosien 12-22 väliin ja se on jaettu kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruus, varsinainen nuoruus ja jälkinuoruus. Nuoruusikään kuuluu myös erilaisia kehityksellisiä tehtäviä. Persoonallisuusrakenteet järjestyvät uudelleen ja vakiintuvat nuoruusiässä. Päämäärä nuoruudellisessa kehityksessä on tietysti itsenäistyä. Hänen tulee päästä lapsuudessa olleesta täydellisestä riippuvuudesta irti, mutta tätä ei koskaan saavuteta täydellisesti. Nuori käyttää hyväkseen sisäisten ja

ulkoisien syiden vaikutuksesta syntynyttä jännitettä, jotta hän voi kasvaa. (Aalberg, Siimes 2007,67.)

Varhaisnuoruudessa kaikki kytkeytyy alkaneeseen murrosikään. Nuoren oma kokemus omasta itsestä vaihtelee nopeasti, ruumiissa tapahtuvat muutoksen herättävät nuoressa levottomuutta ja kiihtymystä. Nuori on todella hämmentynyt. Varhaisnuoren itsenäistymistarpeet alkavat saada enemmän tilaa ja nuori haluaa irti vanhemmistaan, mutta toisaalta eristäytymisen tarve saa aikaan halun palata takaisin lapsena koettuun riippuvuuteen. Varhaisnuori elää siis ristiriidassa. Varhaisnuoruus on hyvin kuohuvaa aikaa. Suhde vanhempiin aaltoilee, koska välillä nuori haluaa olla täydellisen itsenäinen, kun taas yhtäkkiä nuori palaa lapsenomaisuuteen. Nuori tarvitsee riitoja, joita hän usein saa aikaan hyvinkin arkisista asioista vanhempiensa kanssa. Varhaisnuori arvostelee vanhempiaan yhdessä ja erikseen. Hän kyseenalaistaa heidän sääntöjään, määräyksiään ja nuori puolustaa omia näkemyksiään. Varhaisnuori myös alkaa etsiä kaveripiiriä kodin ulkopuolelta, jättää asioita kertomatta ja alkaa pitää ajatuksia ominaan. (Aalberg, Siimes 2007, 68-69.)

Varhaisnuori kokee oman kehityksensä hyvin ainutlaatuiseksi. Sellaiseksi, että juuri hänen omat vanhempansa eivät ainakaan voi sitä ymmärtää. Nuoren itsetuntemus on vasta rakentumassa ja siksi hän etsii ja kokeilee itselleen arvoja ja normeja. Oman itsensä löytämisen rakentuminen saa aikaan varhaisnuoren itsekeskeisen käytöksen. Nuori saattaa myös pitää omia vanhempiaan suvaitsemattomina ja itsekkäinä ja hän saattaa ajatella, että hänen omat vanhempansa ovat hänen kasvun esteenä. (Aalberg, Siimes 2007, 68-69.)

Omasta kokemuksesta voin todeta, että nuoret tuona aikana ovat todella kuohuvaisia. Nuoret luulevat olevansa jo niin aikuisia, että voivat itse päättää mikä on heille hyväksi ja kukaan muu ei saa puuttua heidän elämäänsä. On tärkeää, että ymmärretään tämä nuoren elämään kuuluva kehitysvaihe, jotta voidaan suhtautua nuoren kiukutteluun ja oikutteluun oikealla tavalla. Varhaisnuoren on vaikea ymmärtää ja sietää yllykkeitä ja erilaisia tunteitaan kuten ärtyneisyyttä ja levottomuutta. Nuori tarvitsee toisia nuoria ja ulkopuolisia aikuisia tuekseen. Heidän

avullaan nuori voi hämmennyksestä huolimatta nauttia omasta fyysisestä sekä psyykkisestä kehityksestä. (Aalberg, Siimes 2007, 68-69.)

Oman tutkimuksen kohderyhmäläiset olivat valtaosa varhaisnuoria. Suurin osa oli 14-vuotiaita, loput 15-vuotiaita, joten he ovat hyvin lähellä siirtymistä varsinaiseen nuoruuteen. He ovat kuitenkin vielä vaiheessa, jossa kaikki ei ole ihan selvää ja koko murrosikä on hämmentävää. Koulukiusaaminen tässä kehitysvaiheessa voi olla hyvinkin vahingoittavaa henkiselle kehitykselle ja minäkuvan muodostumiselle.

Jo pieninä vauvoina tytöt ”juttelevat” enemmän äitinsä kanssa ja siksi onkin todettu, että tyttöjä kiinnostaa jo pienestä pitäen useammin se mitä he kuulevat kuin mitä he näkevät. Tyttöjen ollaan myös huomattu leikkivän enemmän ihmissuhdeleikkejä lapsuudessa. Näiden avulla tytöt pyrkivät jäljittelemään sukupuoleensa kuuluvia erilaisia käyttäytymismalleja, jotta he sisäistävät ennalta määritellyn sosiaalisen sukupuolensa naisina. Murrosikään tullessa huomataan, että tyttöjen identiteetti on vahvempi kuin pojilla, mikä johtuu sukupuolieroista. Murrosiässä keskeinen kehitystapahtuma naisellisuuden saavuttamisessa on äitiin samaistuminen. Tytöille on myös tärkeämpää kuin pojille murrosiässä ylläpitää ihmissuhteita ja solmia niitä. Murrosikäiset tytöt voivat myös helpommin tuntea läheisyyttä sekä omaan että vastakkaiseen sukupuoleen kuin pojat. Murrosiässä sukupuoliroolit näkyvät selvimmin. (Hyödynmaa, Laukkarinen 2010, 11-12.)

Tytön normaaliin henkiseen kehitykseen kuuluu paljon erilaisia vaiheita, mutta itse ajattelen erityisen tärkeäksi tuon, että tytöt tarvitsevat ihmissuhteita, koska se kuuluu heidän kehitykseensä naiseksi. ihminen voi kärsiä paljon, jos häntä koulussa kiusataan ja tämä normaali henkinen kehitys jää kokonaan taka-alalle. Näiden kehitysvaiheiden myötä voidaan myös ajatella, että tyttöjen välinen kiusaaminen on enemmän hiljaista ja sanallista, koska he opettelevat enemmän jo pienestä pitäen sosiaalisia taitoja ja ihmissuhdejuttuja.

2.3 Kiusatuksi joutumisen vaikutukset

Jos joutuu kiusatuksi, on siitä tehty paljon tutkimuksia mitä pitkäaikaisvaikutuksia kiusatuksi joutuvilla ihmisillä on. Salmivalli kirjoittaa Dan Olweusen ensimmäisestä prospektiivisesta tutkimuksesta (seurataan lapsijoukkoa lapsesta aikuisuuteen ja nähdään miten kiusatuksi joutuminen on yhteydessä heidän myöhempiin ongelmiinsa), jossa selviää, että kouluvuotensa aikana kiusatuksi joutuneet miehet pärjäsivät 23-vuotiaina yllättävän hyvin elämän eri osa-alueilla, mutta heillä oli kuitenkin huonompi itsetunto ja he olivat masentuneempia kuin muut ikätoverinsa. (Salmivalli 2005, 53-57.)

Yleensä ajatellaan, että kiusatuksi joutuminen vaikuttaa suuresti ihmisen omaan itsetuntoon ja minäkuvaan. Merkittävä huomio erilaisten tutkimusten kautta paljastaa, että kiusatuksi joutuminen vaikuttaa suuremmin siihen, miten toiset ihmiset koetaan jatkossa. Kiusatuksi joutuminen saattaa aiheuttaa masentuneisuutta ja vaikeutta luottaa toisiin ihmisiin. (Salmivalli 2005, 53-57.) Mutta kuitenkin kiusaaminen vaikuttaa kiusattuun kaikkein vakavimmin yksilötasolla. Kiusaaminen pakottaa ihmiset tavoittelemaan samanlaisuutta, mutta oleellista olisi kuitenkin tavoitella harmoniaa eli erilaisten ominaisuuksien yhteensovittamista. (Hamarus 2008, 78-80.)

Salmivallin kirjassa korostetaan erityisesti kahta asiaa, jotka muodostavat kiusatuksi joutumisesta erityisen traumaattista. Ensiksi se, että kiusaaminen ei ole ohimenevä tapahtuma vaan pysyvä tilanne, joka jatkuu useilla kiusatuksi joutuneilla kouluvuodesta toiseen. Toisena se, että kiusaaminen ei ole muusta luokan sosiaalisesta tilanteesta irrallaan, vaan siihen liittyy kokonaisvaltaisen ihmiskuvan menetys vertaisryhmässä. Kokonaisvaltaisen ihmiskuvan menetys vertaisryhmässä tarkoittaa sitä, että koko luokan käsitys kiusaamisen kohteeksi joutuneesta muuttuu ajan mittaan yhä kielteisemmäksi. Muut alkavat usein pitää kiusattua oppilasta yhä erilaisempänä, vähempiarvoisena, joskus jopa kiusaamisen ansaitsevana. (Salmivalli 2010, 25-26.)

Vaikka usein suurin osa oppilaista ei kiusaamista tosiasiaassa hyväksy, he tulevat usein tilanteen vaatiessa myötäillemksi sitä tai vaienneeksi asiasta. Koulukiusaamiseen liittyy usein tiettyjä normeja, joita muiden tulee edellyttää. Luokan normit voivat edellyttää, että kiusatuksi joutuneen kanssa ei saa olla tekemisissä ja häntä ei pidä kohdella ystävällisesti. Seurauksia kohteeksi joutuneelle on tutkittu paljon ja kiusatuksi joutumisen on todettu olevan yhteydessä muun muassa yleiseen ahdistuneisuuteen, huonoon itsetuntoon ja kielteiseen minäkuvaan, sosiaaliseen ahdistuneisuuteen, itsetuhoajatuksiin, yksinäisyyteen ja masentuneisuuteen. Suurimmaksi ongelmaksi on todettu masentuneisuus. (Salmivalli 2010, 25-26.)

2.4 Tutkimusmenetelmistä

Tutkimuksessani hankin aineiston käyttäen kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tällä tavoin pystyin ottamaan tutkimukseeni mukaan suuren joukon ja siten tulokset ovat luotettavammats. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla pystyin tutkimaan suurta joukkoa ja saan kaikkiin kysymyksiini lukumäärää vastaavan tuloksen. Mielessäni oli myös se, että laajempaa tutkimusta pystyisi käyttämään tulevaisuudessa uusien tutkimuksten vertauskohteena.

Suoritin aineistonkeräyksen nettikyselyllä, joka sisälsi monivalinta – ja vaihtoehtokysymyksiä. Niiden käsitteleminen on yhtä helppoa riippumatta vastaajien määrästä. Valitsin metodikseni nettikyselyn, sillä se oli helpoin keino saada levitettyä kysely kyseisiin kouluihin yhtäaikaaisesti ja tällä tavoin kyselyn datan käsittely oli helpompaa digitaalisesti, kuin paperilla. Kyselyn lähetin kolmeen Meri-Lapin alueella sijaitsevaan kouluun – Kemin Syväkankaan koulu, Tornion Putaan koulu ja Keminmaan keskuskoulu. Oppilaat vastasivat kyselyyni opettajan valvonnan alaisina. Kyselyyn vastasi yhteensä 132 8-luokkalaista tyttöä kyseisistä kouluista.

Kyselyn toteutin Googlen tarjoamalla Google Docs palvelulla. Lähetin kyselyn verkko-osoitteen kouluille sähköpostitse, kun kyselyyn osallistuminen oli sovittu. Tyttöjen vastaukset tulivat minulle näkyviin palveluun lähes reaaliajassa. Kun olin todentanut, että kaikki koulut olivat vastanneet kyselyyn, suljin kyselyn Docs palvelusta. Tämän jälkeen latasin vastaukset sisältävän tiedoston koneelleni. Kyselyn

tulokset käsittelin Microsoftin Excel ohjelmistolla, koska se oli minulle entuudestaan tuttu. Samalla ohjelmalla pystyin myös luomaan tarvittavat taulukot.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSIA

Kyselyn avulla pyrin selvittämään kuinka paljon kiusaamista tapahtuu Meri-Lapin alueella ja näissä kolmessa koulussa erikseen tyttöjen keskuudessa. Halusin myös kirjata ylös keinoja miten tähän asiaa voitaisiin puuttua. Yritin myös saada tietooni millaista kiusaaminen on ja missä sitä tapahtuu, jotta voin nähdä minkälaista kiusaaminen tyttöjen välillä on. Kyselystäni myös selviää, onko kiusattujen kohtaamaan kiusaamiseen puututtu kouluissa ja ovatko he kertoneet asiasta kenellekkään. Halusin myös selvittää ovatko tytöt nähneet kiusaamista ja uskalsivatko he puuttua jonkun toisen kiusaamiseen.

Kyselylomake on tehty tietokoneella, jonne loin oman nettilinkin kyselylomakkeelle. Tytöt ovat täyttäneet kyselyn valvonnan alla. Kyselyssä on yhteensä 12 kysymystä, joista jokainen oli pakollinen kysymys. Kysymykset olivat joko vaihtoehtokysymyksiä tai monivalintakysymyksiä. Kysymyksiä tuli miettiä tarkkaan, jotta saisin mahdollisimman totuudenmukaisia vastauksia. Ongelmana oli tietysti se, että muutamat saattoivat vastailla kysymyksiin mitä sattuu ja toiset eivät välttämättä halunneet kertoa totuutta asiasta. Toinen huomattava tutkimusongelmani on se, että tytöt määrittelevät kiusaamisen eri tavoin. Toisille pelkkä yksi töinäisy tai paha sana lukuvuoden aikana voi olla kiusaamista, kun taas toiselle se voi olla juurikin sitä pidempi kestoista kiusaamista. Itse olen määritellyt aikaisemmassa luvussa (ks. luku 2) mitä kiusaaminen minulle itselleni merkitsee.

Kysely tehtiin nimettömänä ja ainoana tunnusmerkkeinä olivat ikä ja asuinpaikka. Näiden tunnusmerkkien avulla on kuitenkin mahdotonta saada selville ketään tiettyä oppilasta, koska osallisina kyselyyn vastaamisessa oli useita kahdeksasluokkalaisia tyttöjä. Tutkimuksessani hankin aineiston käyttäen kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla pystyin tutkimaan suurta joukkoa ja saan kaikkiin kysymyksiini lukumäärää vastaavan tuloksen. Omasta mielestäni tämä on helpompi tapa saada selville, kuinka paljon kiusaamista tapahtuu.

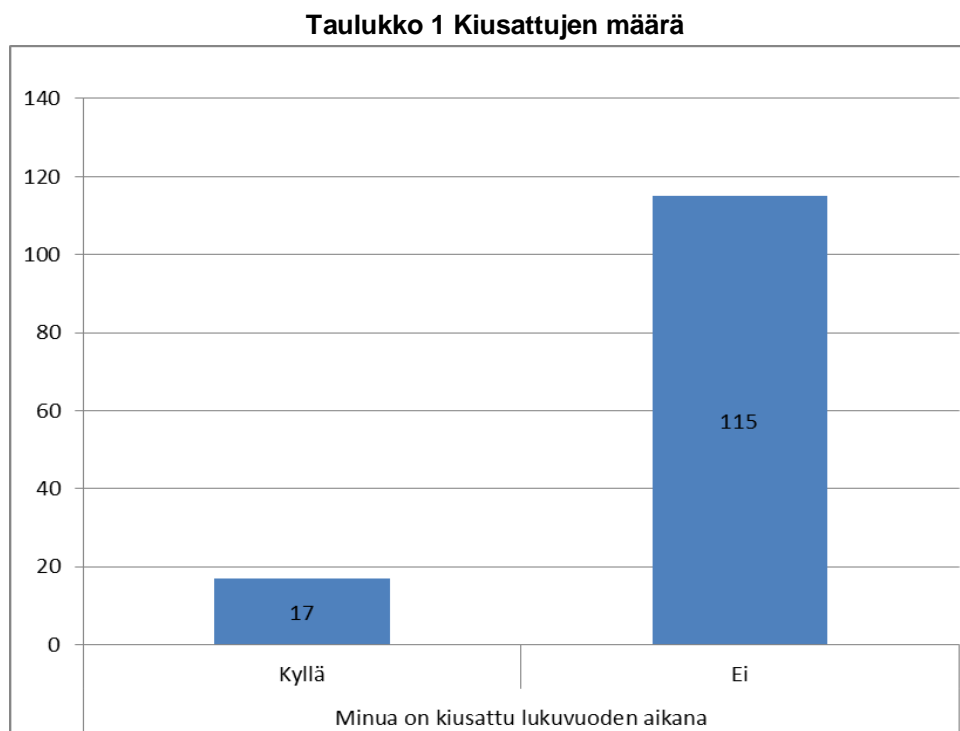
Itse uskon ettei ole olemassa koulua, jossa kiusaamista ei tapahdu, mutta harvoin osaamme sanoa kuinka paljon ja millaista kiusaaminen on. Usein opettajat

tiedostavat, että kiusaamista tapahtuu, mutta he eivät välttämättä tiedä tilanteen todellista vakavuutta, tai he haluavat vain sulkea silmänsä asialle tai heillä ei ole tarpeeksi keinoja kiusaamisen lopettamiseksi. Koulukiusaaminen on usein piilossa tapahtuvaa, jota on vaikea huomata ja siksi haluan tuoda esiin metodeja, joiden avulla piilokiusaamista olisi helpompi havaita ja samalla puuttua siihen.

Tutkimukseni kohteena oli Kemin Syväkankaan, Tornion Putaan ja Keminmaan koulujen 8-luokkalaiset tytöt. Yhteensä kyselyyni vastasi 132 kahdeksaluokkalaista tyttöä, joista 31 asui Torniossa, 51 Kemissä ja 50 Keminmaassa. Kyselyssä oli 12 kysymystä ja kysymykset olivat kaikille samat.

4.1 Kaikki koulut

Kaikkien koulujen kesken 13-vuotiaita vastaajia ei ollut yhtään. Eniten oli 14-vuotiaita vastaajia (56 %) ja loput (44%) vastaajista oli 15-vuotiaita. Vastaajista suurin osa kuuluu siis varhaisnuoriin, ainakin Aalbergin ja Siimesin määritelmän mukaan. Loput ovat siirtymävaiheessa (Aalberg, Siimes 2007, 68). varsinaiseen nuoruuteen.

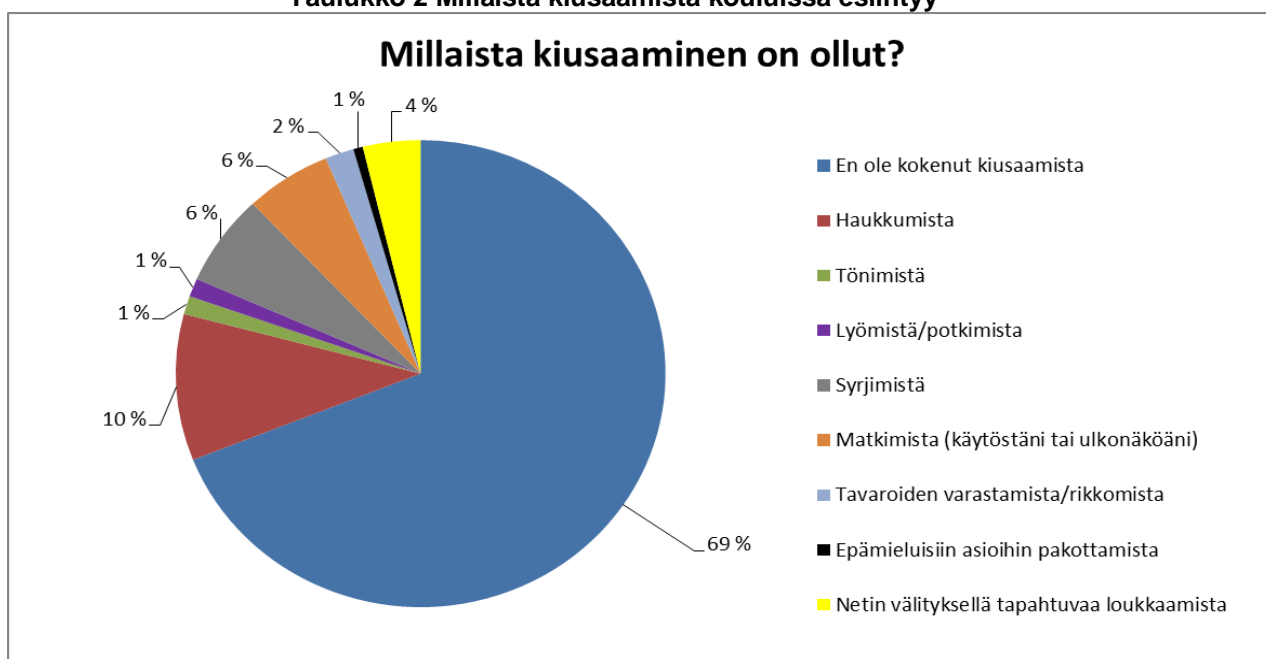
Ensimmäinen kysymykseni tutki asiaa, onko oppilasta itseään kiusattu kyseisen lukuvuoden aikana. Otin tutkimukseeni vain lukuvuoden 2012-2013, koska aikaisemmin tapahtuneet kiusaamistilanteet olisivat tehneet tutkimuksestani liian laajan. Kun tarkastellaan kiusatuksi tulleiden tyttöjen määrää kaikkien koulujen kesken, 17 tyttöä 132 tytöstä tunsivat joutuneensa kiusatuksi kyseisen lukuvuoden aikana. Prosenteissa kiusattuja on yhteensä 13 % ja niitä, joita ei ole kiusattu lukuvuoden aikana on 87 %.

Salmivalli puhuu kirjassaan Suomen tilanteesta nykyisin koulukiusaamisen saralla. Hän myös mainitsee erään Stakesin tekemän tutkimuksen, johon oli osallistui 8-luokkalaisia tyttöjä ja poikia. Aineisto oli kerätty vuosien 1998-2009 aikana. Kun

aineistoa käytiin läpi huomattiin, että kiusaaminen on pysynyt Suomessa samana tai jopa hiukan lisääntynyt. (Salmivalli 2010, 23.)

Mielestäni 13% on melko paljon tästä ihmismäärästä, mistä itse tutkimukseni tein. 17 oppilasta kiusataan koulussa, jossa olisi tärkeää tuntea olevansa turvassa, jotta oppiminen olisi mieluista. Oma tutkimustani en tietysti voi verrata niin suoraan Salmivallin kertomaan tutkimukseen, koska heidän tutkimuksessaan on ollut osallisina yli satoja osallistujia.

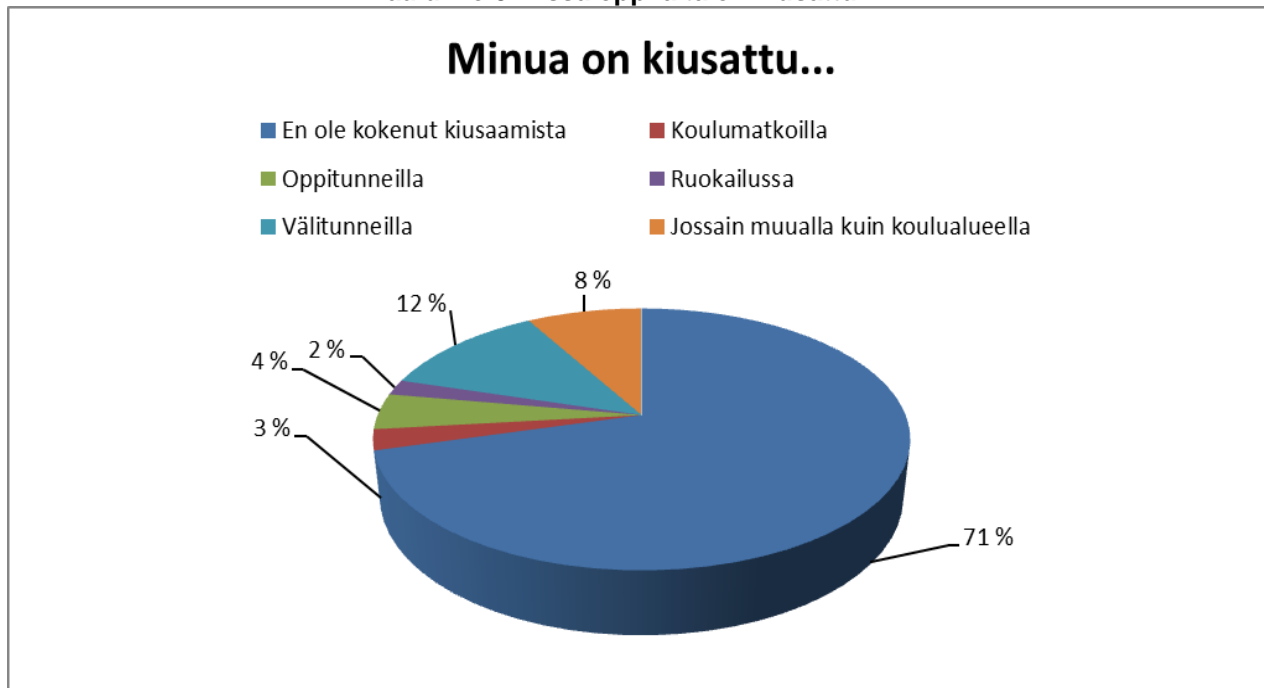
Taulukko 2 Millaista kiusaamista kouluissa esiintyy

Jotta saisin selville kuinka näitä 17 tyttöä (13%) on kiusattu, oli seuraava kysymykseni monivalintakysymys, jolla selvitin millaista kiusaaminen on ollut. Eniten tyttöjen keskuudessa esiintyy haukkumista ja syrjimistä. Kaukana näistä kahdesta ei ole se, että kiusattujen ulkonäköä tai käytöstä matkitaan. Tytöt myös ovat joutuneet kiusatuiksi myös netin välityksellä, mutta ei niin paljon kuin itse aluksi kuvittelin. Huomaan tutkiessani tuloksia, että tyttöjen keskuudessa ei ilmaannu kovinkaan paljon fyysistä kiusaamista. Muutamat olivat valinneet, että ovat kokeneet fyysistä väkivaltaa, epämieluisiin asioihin pakottamista tai heidän tavaroitansa oli varasteltu tai rikottu.

Saarikosken tekemän tutkimuksen (Saarikoski 2012, 117)., joka tutkii huora-sanan käyttöä ja tyttöjen välistä koulukiusaamista, mukaan tytöt syyllistyvät väkivallantekoon useimmiten silloin jos heidän omaa tai ystävän mainetta pitää puolustaa. Voimme siis päätellä, että tyttöjen keskuudessa esiintyy tätä hiljaista ja sanallista kiusaamista eniten. Tytöt syrjivät eli kiusaavat epäsuoraan tai haukkuvat. Uskon, että haukkumista esiintyy kummankin sukupuolen keskuudessa.

Taulukko 3 Missä oppilaita on kiusattu

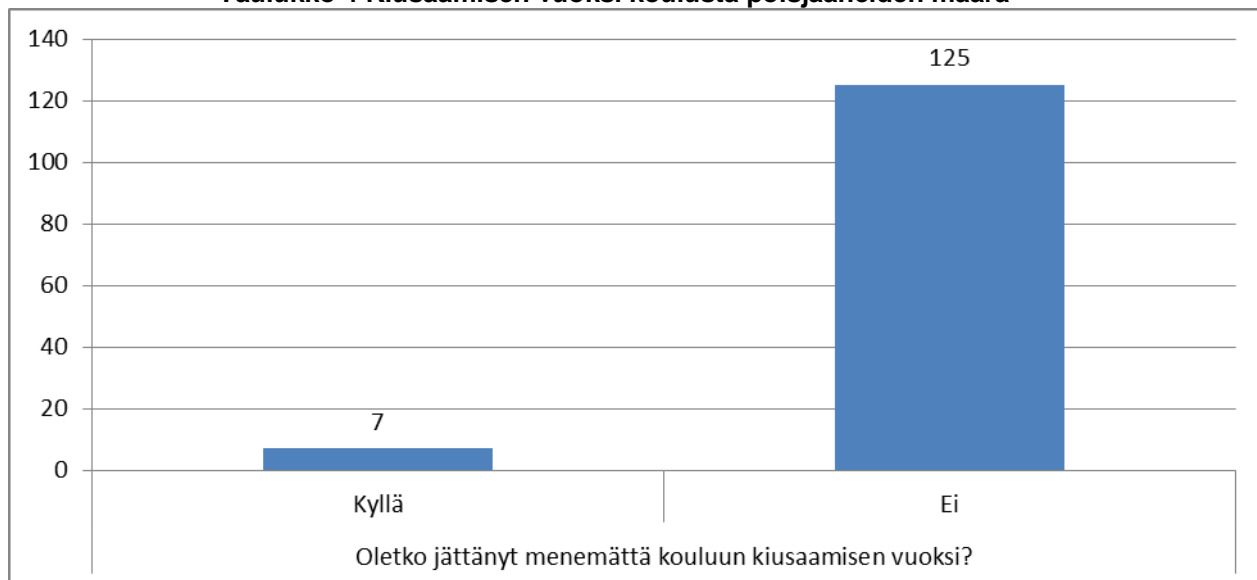
Halusin myös selvittää missä paikoissa kiusaamista yleensä tapahtuu, joten seuraavan kysymykseni tarkoitus oli selvittää missä tyttöjä on kiusattu. He pystyivät valitsemaan useamman vaihtoehdon, joten kyseessä oli monivalintakysymys. Eniten vastauksia oli valittu siihen, että tyttöjä kiusataan välitunneilla. Miten kiusaamiseen ei ole puututtu, jos se tapahtuu koulussa? Uskoisin, että se johtuu juurikin siitä tyttöjen välisestä epäsuorasta kiusaamisesta. Tytöt ovat ovelia ja tekevät asiat niin ettei kukaan huomaa. He kiusaavat juurikin henkisellä tasolla, jota on todella vaikea huomata.

Toiseksi eniten vastauksia oli kerännyt vaihtoehto, että kiusaaminen tapahtuu jossain muualla kuin koulun alueella eli tyttöjä kiusataan kouluajan ulkopuolella. Jos kiusaamista tapahtuu koulussa ja kouluajan ulkopuolella tarkoittaa se käytännössä,

että kiusaaminen jatkuu kokoajan. Kiusattujen ainoa turvapaikka on oma koti, jos sitäkään. Osa oli myös vastannut, että heitä kiusataan oppitunneilla. Kuinka se on mahdollista? Eikö opettaja vain huomaa vai sulkeeko hän vain silmänsä? Oppitunneilla uskon kiusaamisen olevan sellaista, että kiusaajat tekevät todella selväksi etteivät halua kiusattua omaan ryhmäänsä, jos tehdään ryhmätöitä. He saattavat myös kuiskutella selän takana tai naureskella piilossa opettajalta kiusatulle.

Muutamia kiusattiin myös ruokalassa ja koulumatkoilla, mutta kiusaamista ei näissä paikoissa ole tapahtunut niin paljon kuin välitunneilla tai jossain muualla kuin koulualueella. Mielenkiintoinen huomio oli se, että oppilaita kiusataan enemmän oppitunneilla kuin esimerkiksi ruokalassa. Ehkä osa kiusaajista haluaa tulla nähdyksi?

Taulukko 4 Kiusaamisen vuoksi koulusta poisjääneiden määrä

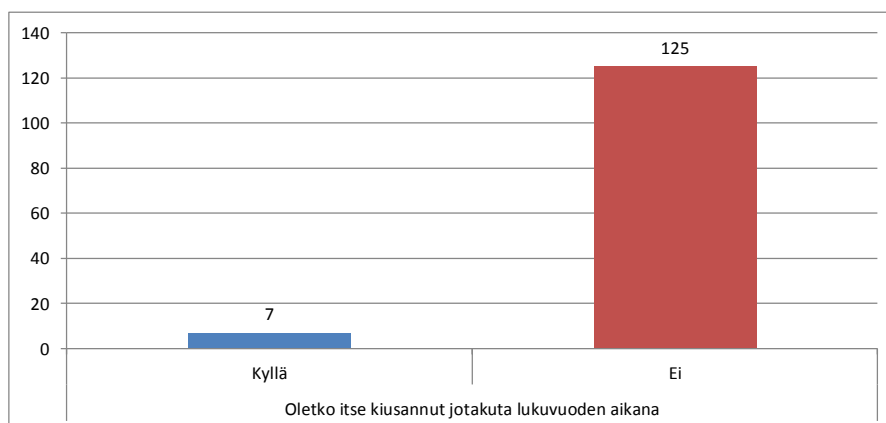

Halusin myös selvittää ovatko tytöt jättäneet menemättä kouluun kiusaamisen vuoksi. 7 tyttöä 132 vastasi myöntävästi. Näitä 7 tyttöä, jotka vastasivat myöntävästi, kiusataan todennäköisesti melko pahasti, jos he eivät ole menneet kouluun kiusatuksi joutumisen pelossa. Mielestäni oli myös tärkeää selvittää olivatko kiusatuksi joutuneet kertoneet kiusaamisesta kenellekkään ja miten kiusaaminen muuttui, kun olivat kertoneet asiasta jollekin. Tuloksista selvisi, että kiusatuista suurin osa oli kertonut joutuneensa kiusatuksi jollekulle muulle. Ainoastaan yksi ei ollut kertonut asiasta kenellekkään.

Eniten kiusaamisen kohteeksi joutuneet olivat kertoneet kiusaamisestaan vanhemmille tai kaverille. Vanhemmat ja ystävät ovat tärkeä tukipiiri kiusaamisen aikana. Tärkeää on, että vanhemmatkin osaavat suhtautua kiusaamiseen oikein ja koittavat parhaansa mukaan auttaa omaa lastaan. Muutamat olivat myös kertoneet jollekulle koulun henkilökunnan jäsenelle tai muulle aikuiselle. Huolestuttavaa oli, että vain muutamat kiusatut olivat valinneet, että kertomisen jälkeen kiusaaminen on loppunut. Eniten tytöt olivat valinneet vastauksia, että kiusaaminen ei muuttunut mitenkään tai se väheni, mutta ei loppunut kokonaan. Joidenkin kohdalla kiusaaminen on vähentynyt, mutta alkanut taas uudestaan. Mielestäni se kertoo, ettei kouluilla ole välttämättä kunnon työkaluja kiusaamisen kokonaan pysäyttämiseksi.

On välttämätöntä, että jos nuori tulee kertomaan kiusaamisesta, siihen puututaan niin, että se saadaan lopetetuksi kokonaan. Jos siihen puututaan vain siten, että kiusaaminen jatkuu tai vähenee joksikin aikaa, ei nuori välttämättä tule kertomaan asiasta uudestaan, sillä hän voi tuntea, ettei koulu voi auttaa häntä. Näin oppilaan turvallinen oppimisympäristö on kadonnut. Erityisen tärkeää mielestäni on, että koulut tarkkailevat tilannetta sen jälkeen, kun jonkun kiusaaminen on otettu puheeksi ja sitä on alettu selvittää.

Taulukko 5 Kiusaajien määrä

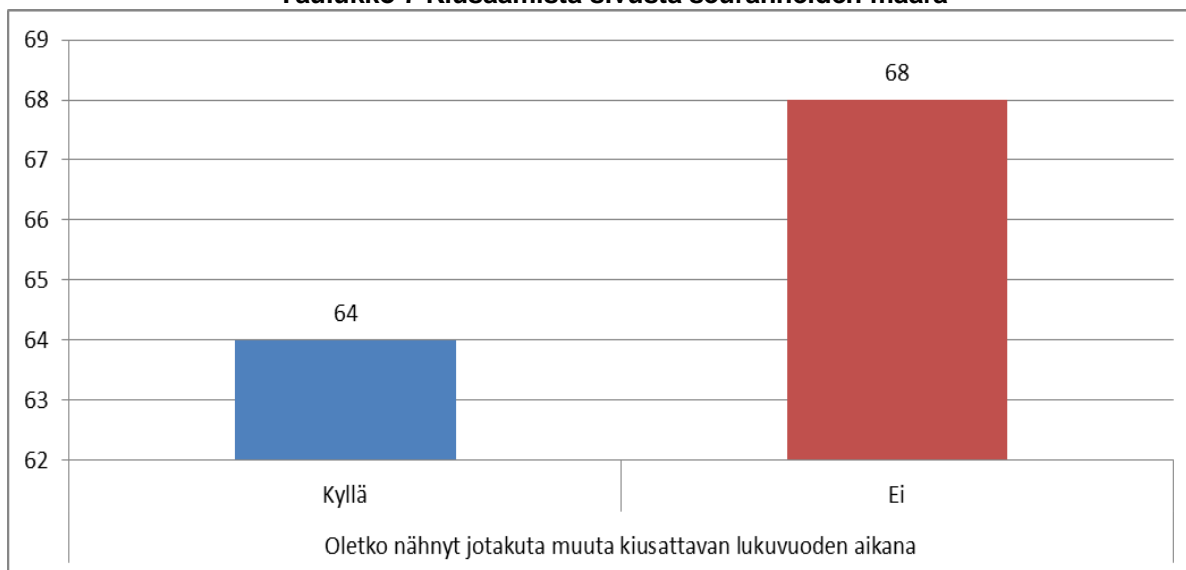
Loppupuolella olevilla kysymyksillä halusin selvittää ovatko tytöt itse kiusanneet ja miten ovat kiusanneet jos ovat. 132 vastaajasta 7 myönsi itse kiusanneensa lukuvuoden 2013-2014 aikana.

Taulukko 6 Miten oppilaat ovat kiusanneet toisia

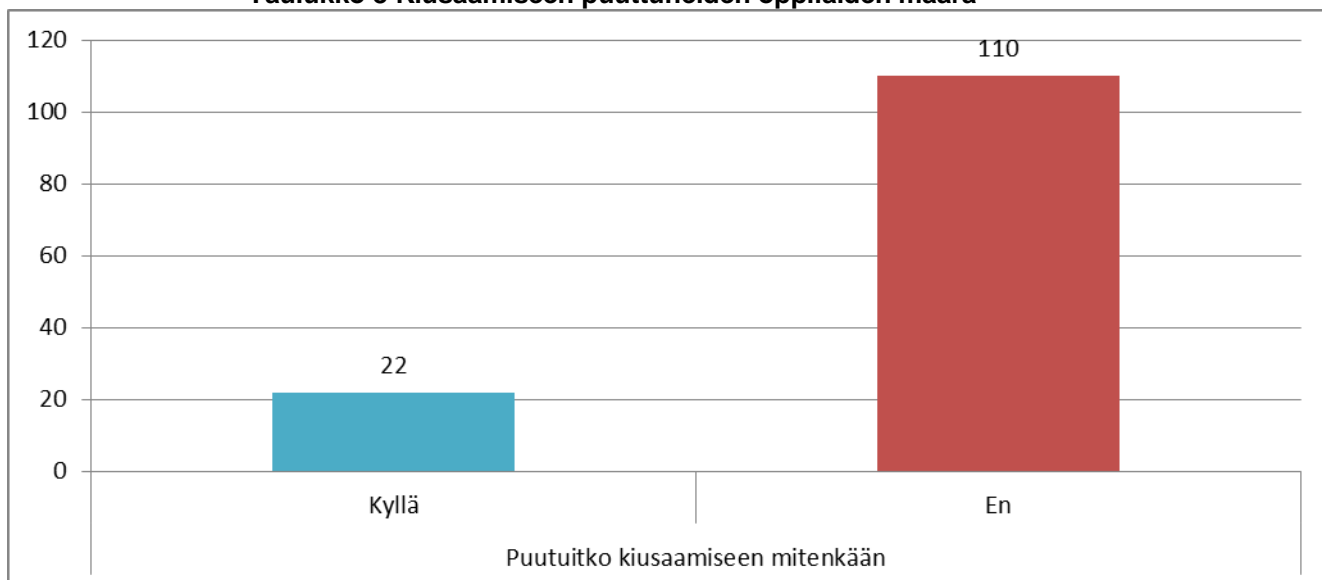

Vastaajien keskuudessa, jotka myönsivät kiusanneensa jotakuta toista, ei ole tapahtunut minkäänlaista fyysistä kiusaamista. Eniten sanallista ja hiljaista kiusaamista, mikä tyttöjen keskuudessa on yleisempää ja sen takia vaikeampi huomata. Tytöt ovat siis kiusanneet muita haukkumalla ja sulkemalla jonkun ulkopuolelle ryhmästä.

Koulukiusaaminen voidaan yleensä jakaa joko suoraksi tai epäsuoraksi. Tyttöjen keskuudessa siis esiintyy enemmän tätä epäsuoraa kiusaamista. Suoran ja epäsuoran kiusaamisen ero on se, että epäsuorassa kiusaamisessa kiusaaja ei joudu suoraan kontaktiin uhrinsa kanssa ja voi sen avulla välttää syytökset siitä, että hän muka kiusaisi jotakuta. (Saarikoski 2012, 176.)

Taulukko 7 Kiusaamista sivusta seuranneiden määrä

Tytöt olivat nähneet kiusaamista tapahtuvan paljon, vaikka eivät itse ole sitä välttämättä kokeneet tai kiusanneet muita. 64 (48 %) vastaajaa 132 vastaajasta oli nähnyt kiusaamista tapahtuvan kyseisen lukuvuoden aikana. Mielestäni prosentit ovat todella suuret. Noin puolet olivat nähneet kiusaamista tapahtuvan. Kiusaamistilanne näiden kolmen koulun kesken vaikuttaa melko hälyttävältä ja asialle tulisi tehdä jotain.

Taulukko 8 Kiusaamiseen puuttuneiden oppilaiden määrä

Mielestäni hälyttävää on myös se, että näkemäänsä kiusaamiseen on puuttunut vain 22 (17 %) tyttöä. Tämä todentaa sen, että nuorten on vaikea tulla kertomaan

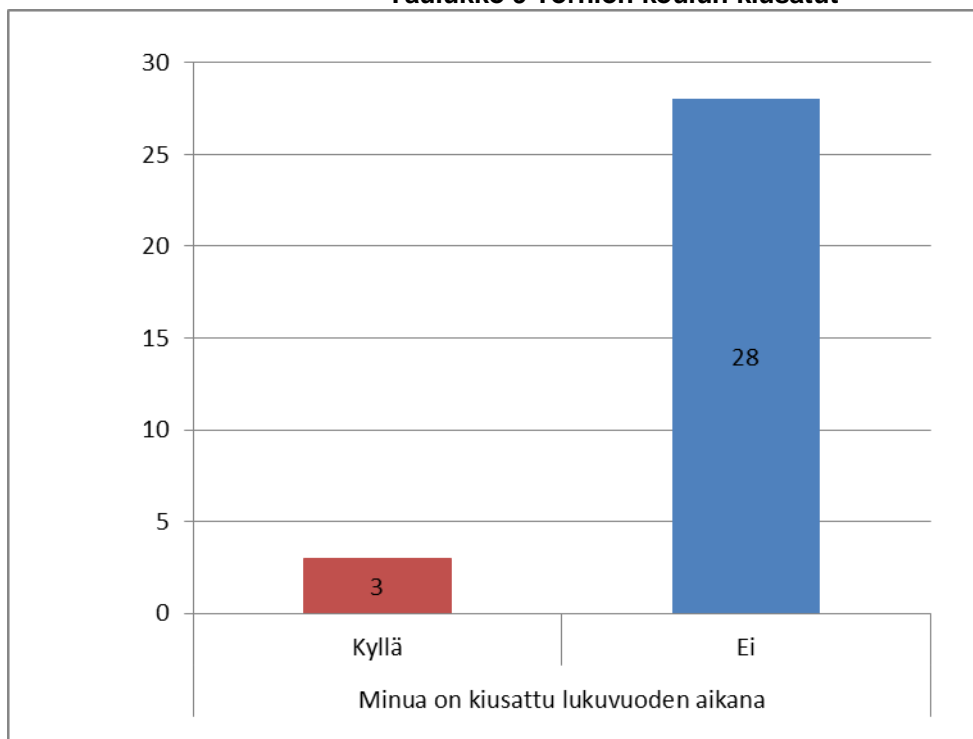
kiusaamisesta edes sivusta katsojina. Uskon, että kouluissa vallitsee suuri pelko itse joutua kiusaamisen kohteeksi, jos toisen kiusaamisesta menee kertomaan aikuiselle tai siihen puuttuu jotenkin. Kuinka vaikeaa kiusatulla on sitten mennä kertomaan asiasta, jos sivusta katsojatkaan eivät sitä uskalla tehdä?

On tärkeää, että keksimme keinoja, joilla saamme nuorille tunteen, että aikuisille voi kertoa mitä vain. Näin opettajat, vanhemmat tai muut aikuiset saisivat paremmin tietoonsa kiusaamistapauksia, koska nuoret luottavat siihen, että aikuinen varmasti auttaa. Keinoja kiusaamisen lopettamiseen ja ehkäisemiseen käsittelen opinnäytetyöni loppupuolella luvussa 4.

4.2 Tornion koulu

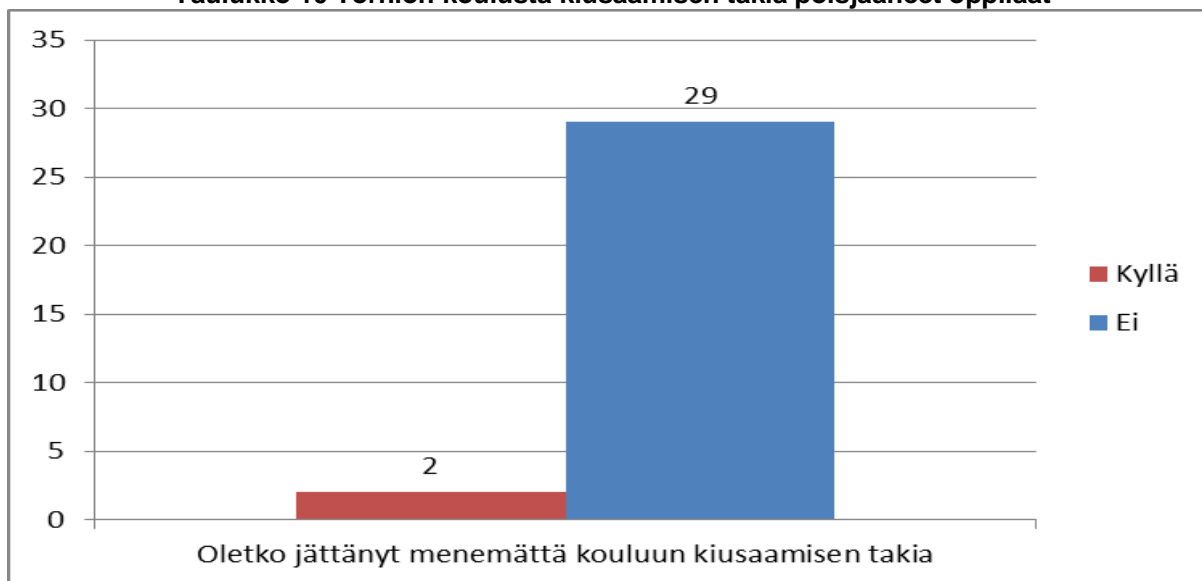
132 vastaajasta Tornion Putaan koulun kahdeksasluokkalaista tyttöjä oli 31 (23%). 14-vuotiaita oli 20 tyttöä ja loput olivat 15-vuotiaita.

Taulukko 9 Tornion koulun kiusatut

Tornion koululaisia kahdeksasluokkalaistista tytöistä (132 vastaajaa) oli yhteensä 31. Näiden 31 vastaajan keskuudessa kolmea tyttöä (10%) oli kiusattu 2012-2013 lukuvuoden aikana. Kiusattuja ei kovin useaa ilmaannu tämän koulun kahdeksasluokkalaisten tyttöjen keskuudessa.

Taulukko 10 Tornion koulusta kiusaamisen takia poisjääneet oppilaat

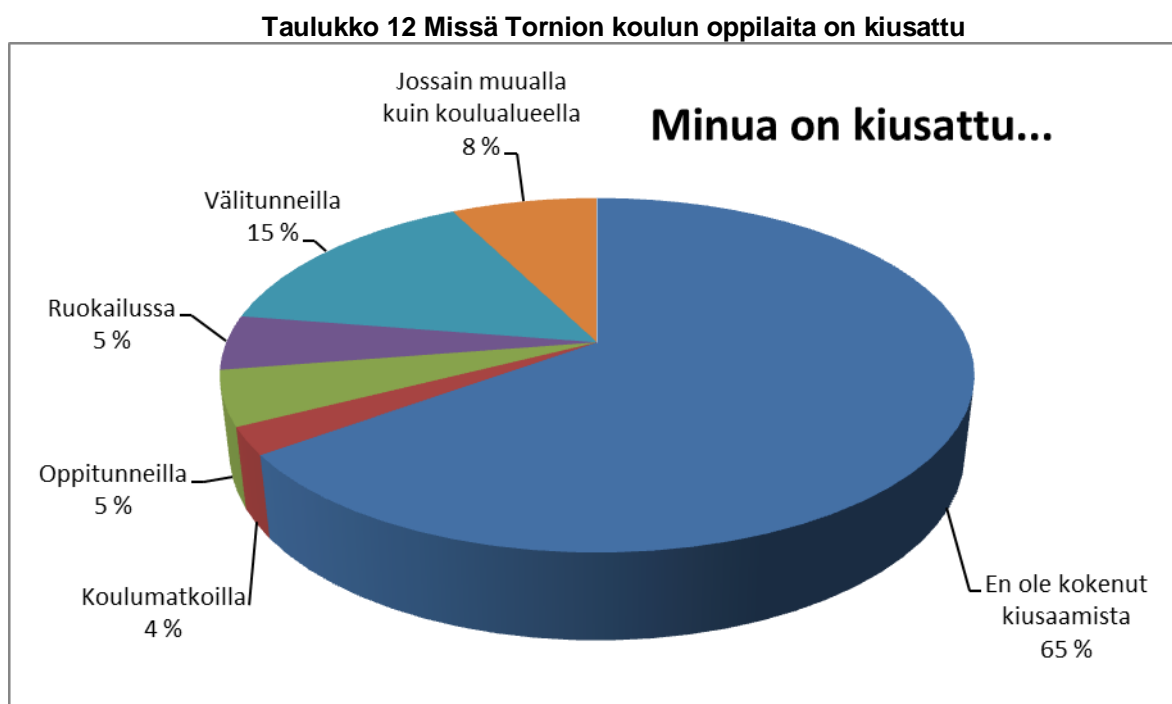

Toisen kysymyksen avulla selvisi, että kahta näistä kolmesta oli kiusattu niin pahasti, että he olivat jättäneet menemättä kouluun kiusaamisen vuoksi. Mielestäni tilanne on todella huolestuttava, jos oppilas ei uskalla mennä kouluun kiusaamisen vuoksi. Koulun pitäisi taata jokaiselle oppilaalle turvallinen oppimisympäristö, jotta siellä jaksaisi opiskella.

Taulukko 11 Millaista kiusaamista Tornion koulussa esiintyy

Eniten heihin oli kohdistunut sanallista kiusaamista, eli haukkumista ja käytöksen tai ulkonäön matkimista. Yhtä heistä oli myös tönitty ja yhtä kiusattu myös internetin välityksellä. Muutamia oli syrjitty ja heidän tavaroitansa oli varastettu tai rikottu. Tällainen sanallinen ja hiljainen käytös on yleistä tyttöjen välisessä kiusaamisessa.

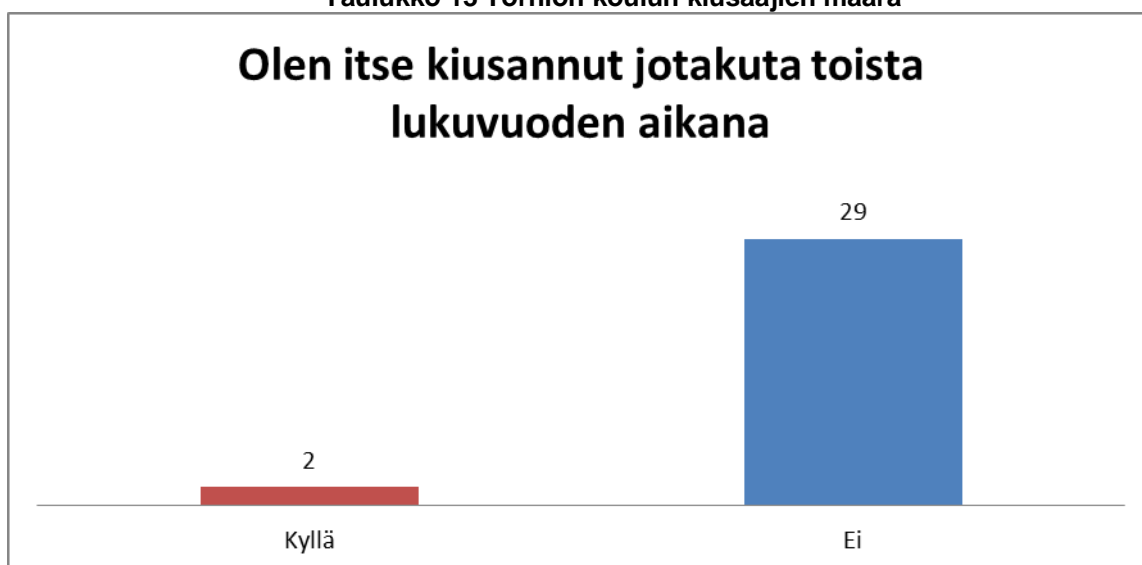

Kiusaamista on tapahtunut eniten kiusattujen keskuudessa välituntien aikana. Kaikkia on myös kiusattu koulun alueen ulkopuolla, joten kiusaaminen vaikuttaa melko pahalta heidän kohdallaan. Kiusaamista on myös tapahtunut oppitunneilla, ruokalassa ja koulumatkoilla.

Vaihtoehdon ”minua ei ole kiusattu” tämän kysymyksen kohdalla oli valinnut 26, mutta kiusaamista ei ollut kokenut kuin kolme lukuvuoden aikana. Uskon, että loput kolme, jotka aluksi vastasivat etteivät ole kokeneet kiusaamista, mutta valitsivat paikkoja, joissa kiusaaminen on tapahtunut, tarkoittanevat sitä, että he ovat nähneet näillä paikoilla kiusaamista tapahtuvan.

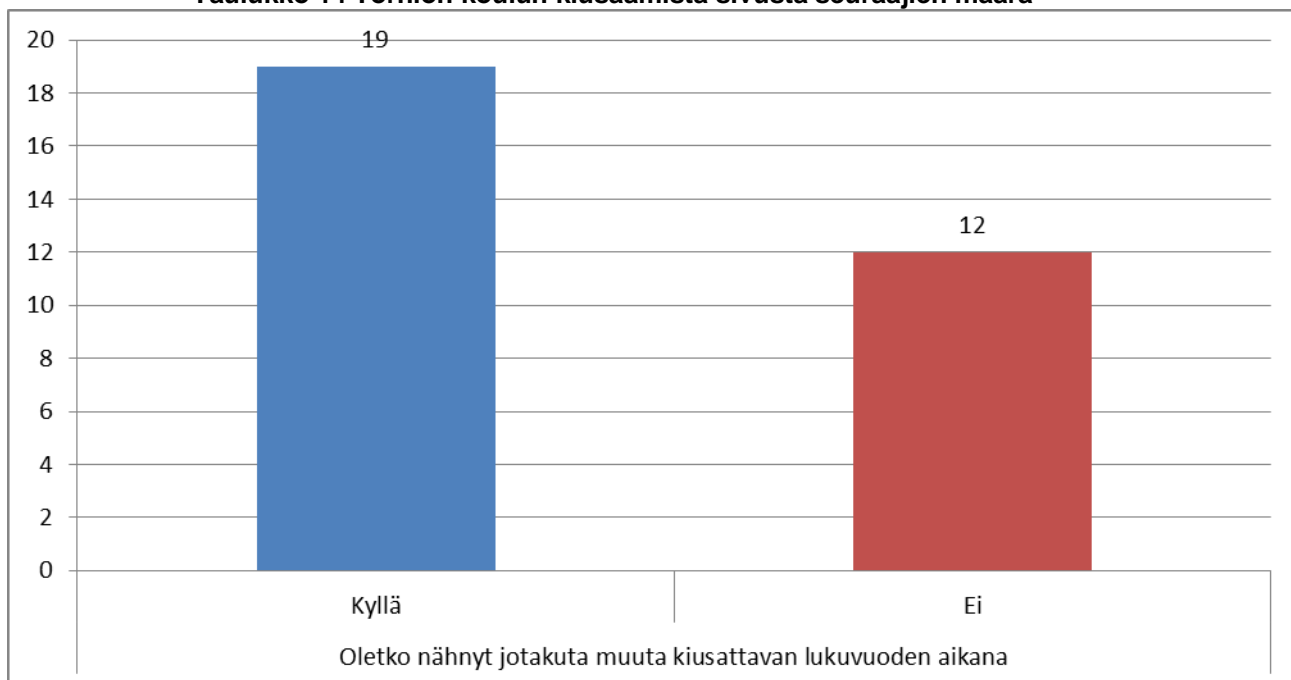
Kun tarkastelin tuloksia siihen, olivatko kiusatut kertoneet kiusaamisesta kenellekkään ja muuttuiko kiusaaminen mitenkään, huomasin, että Tornion koulussa on eniten kerrottu kiusaamisesta kavereille tai vanhemmille, jonkin verran myös opettajille tai koulun muulle henkilökunnalle. Kun katsoin vastauksia siitä, miten kiusaaminen oli jatkunut kertomisen jälkeen, selvisi, että yhden tytön kohdalla kiusaaminen oli vähentynyt ja loppunut kokonaan. Se on hieno asia. Mutta kahden muun kiusatun kohdalla kiusaaminen loppui hetkellisesti, mutta jatkui uudestaan tai se ei muuttunut mitenkään.

Taulukko 13 Tornion koulun kiusaajien määrä

Kysymykseen, jossa tiedustelin ovatko tytöt itse kiusanneet ketään, kaksi (6%) myönsi kiusanneensa jotakuta toista. Kiusaajia näiden Torniossa opiskelevien tyttöjen keskuudessa ei siis hirveästi ole. Vastauksista ilmeni enemmän kiusattuja. Kuitenkin on hyvä, että osa tytöistä tiedostaa olevansa kiusaajia, koska sitä kautta he voivat alkaa parantamaan omaa käytöstään. He kertoivat kiusanneensa jotakuta toista haukkumalla ja syrjimällä. Joukossa oli myös yksi, joka ei ollut kiusannut ketään, mutta sitten valinnut, että olisi kiusannut jotakuta syrjimällä. Torniossa siis tytöt ovat käyttäneet juurikin sanallista ja hiljaista kiusaamista.

Taulukko 14 Tornion koulun kiusaamista sivusta seuraajien määrä

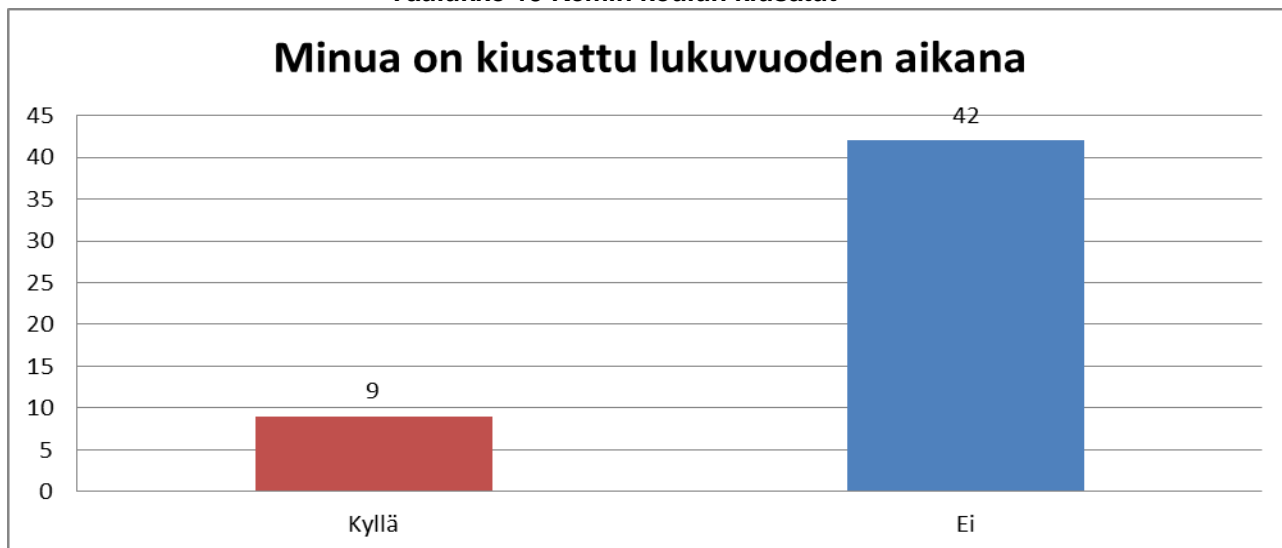
Torniossa 19 (61%) tyttöä oli nähnyt kiusaamista kyseisen lukuvuoden aikana, mikä on mielestäni todella paljon. Se on yli puolet vastanneista. Tilanne on melko hälyttävä, koska kiusaamista on nähty tapahtuvan paljon vastaajien keskuudessa. Koulun sisällä esiintyy kyllä paljon kiusaamista, mutta näiden kahdeksaluokkalaisten tyttöjen keskuudessa ei niinkään paljon.

Viimeisen kysymykseni avulla sain selville, että vain 7 (23%) heistä, jotka olivat nähneet kiusaamista, olivat puuttuneet siihen. Tässäkin on tilanne, jossa uskon, että nuoret eivät uskalla puuttua toisen kiusaamiseen, koska pelkäävät joutuvansa itse kiusaamisen kohteiksi. Tietenkin voi olla mahdollista, että sivusta katsojat ajattelevat kiusaamisen olevan oikein sille, joka kiusaamisen kohteeksi joutuu. He mukautuvat kiusaajien mukaan, jotta eivät itse tulisi kiusatuiksi.

4.3 Kemin koulu

132 vastaajasta Kemin Syväkankaan koulun kahdeksasluokkalaista tyttöjä oli 51 (39%). Heistä 28 oli 14-vuotiaita ja loput 15-vuotiaita. Heidän koulussaan on yhteensä 62 kahdeksasluokkalaista tyttöä, joista 11 ei vastannut kyselyyn.

Taulukko 15 Kemin koulun kiusatut

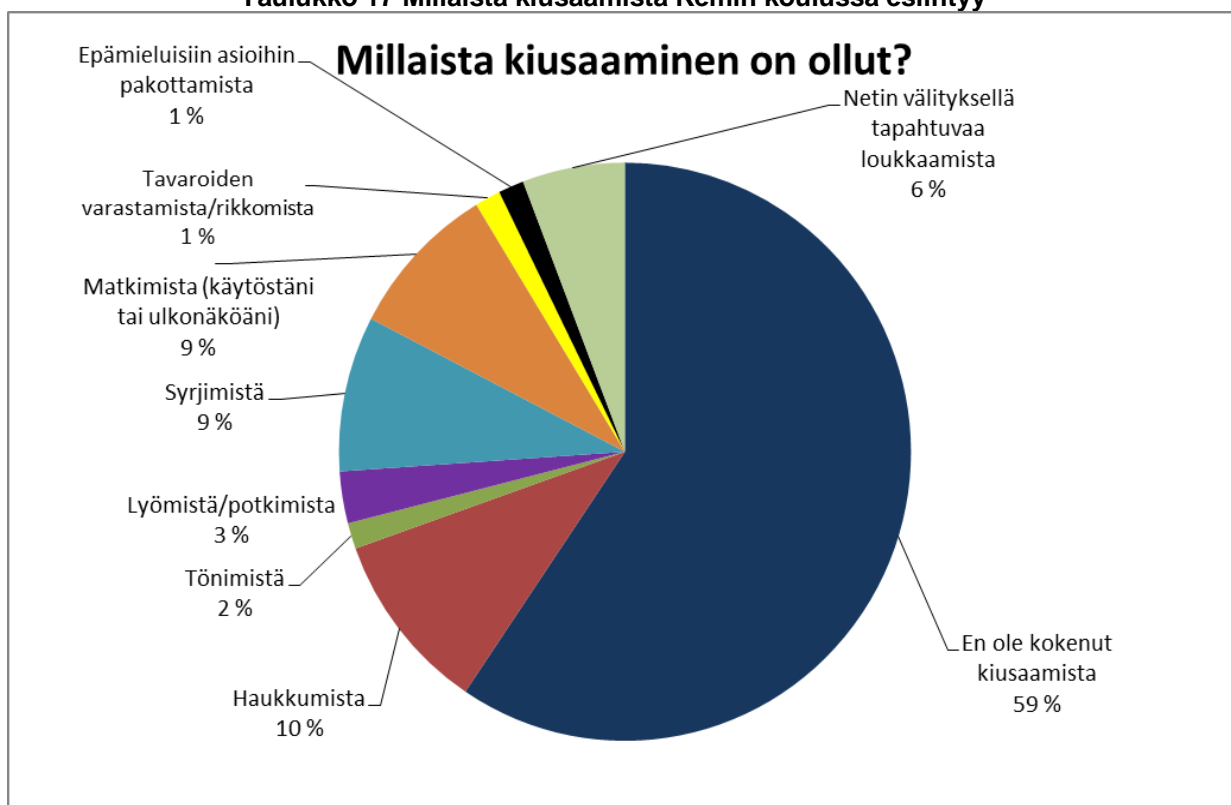
Näiden 51 oppilaan keskuudessa 9 (18%) tyttöä on kiusattu. Loput 82% vastaajista ei ollut kokenut kiusaamista lukuvuoden aikana. Kemin koulun kohdalla kiusattujen määrä on hiukan Tornion koulua isompi, mutta täytyy ottaa huomioon, että Kemin koulun vastaajia on enemmän kuin Tornion koulun. 18% on siitä huolimatta melko suuri luku.

Taulukko 16 Kemin koulusta kiusaamisen takia poisjääneet oppilaat

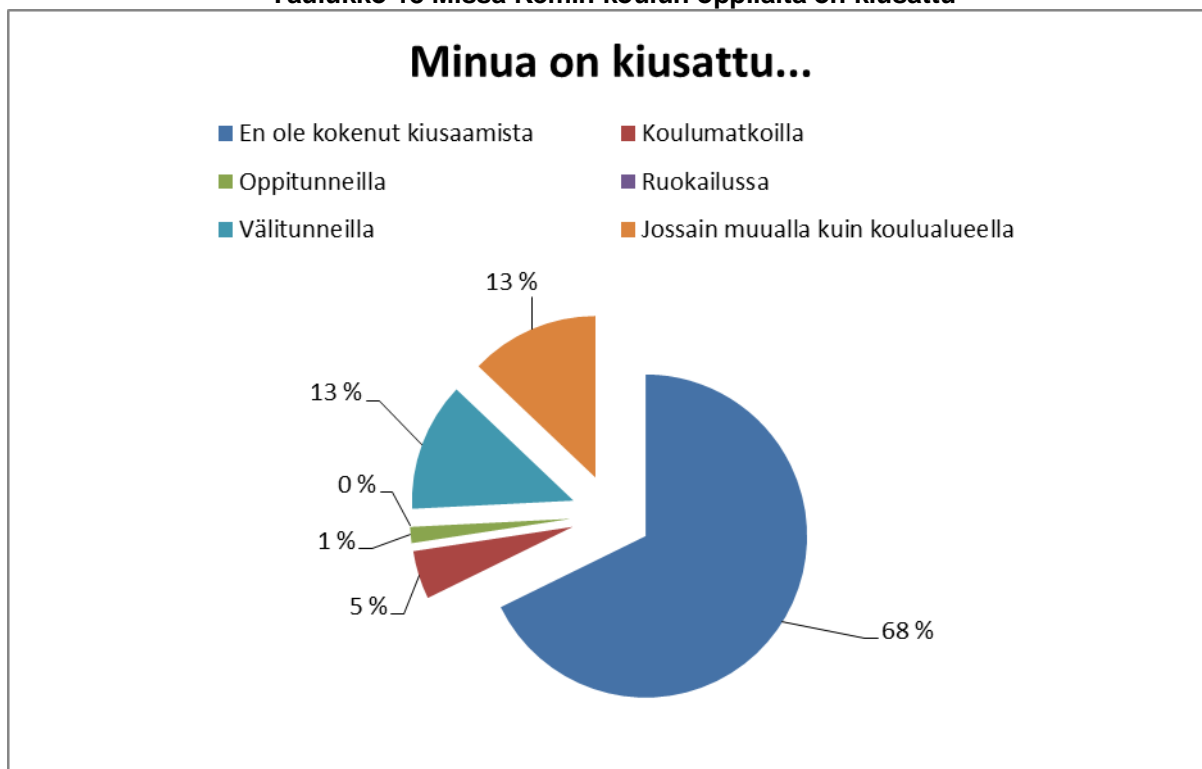
Neljä eli 8% kiusaamisen kohteeksi joutuneista on jättänyt menemättä kouluun kiusaamisen vuoksi. Yhdeksän tyttöä vastasi, että olivat kokeneet kiusaamista lukuvuoden aikana. Lähes puolia heistä kiusataan niin pahasti, että se vaikuttaa heidän koulun käyntiinsä, enkä usko, että he kokevat koulun kovin turvalliseksi paikaksi.

Taulukko 17 Millaista kiusaamista Kemin koulussa esiintyy

Suurimpina kiusaamismuotoina on olleet haukkuminen, ulkonäön tai käytöksen matkiminen ja syrjiminen. Neljä on valinnut myös, että kiusaamista tapahtuu netin välityksellä. Muutamia oli myös lyöty tai potkittu, tavaroita oli varastettu tai rikottu, heitä oli tönitty tai pakotettu epämieluisiin asioihin. Kemin koulussa tapahtuu siis kaikenlaista kiusaamista, mutta tuloksista nähdään, että suurin osa kiusaamisesta on joko hiljaista tai sanallista kiusaamista, mikä on yleisempää tyttöjen keskuudessa.

Taulukko 18 Missä Kemin koulun oppilaita on kiusattu

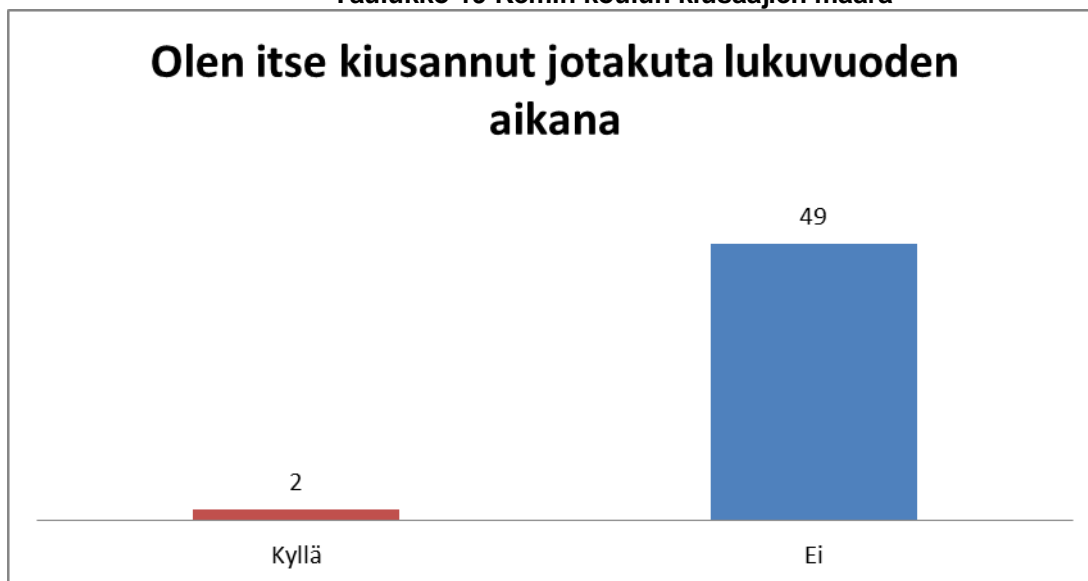

Kun tarkastelin vastauksia siihen, missä kiusaamista tapahtuu, oli mielestäni huolestuttavaa se, että kiusaamista on tapahtunut paljon koulun alueen ulkopuolella. Kiusatut ovat siis turvattomuuden tunteessa myös koulun ulkopuolella. Toisena suurena aikana, jolloin kiusaamista tapahtuu, ovat välitunnit. Muutamia oli myös kiusattu koulumatkoilla ja oppitunneilla. Ruokalassa kiusaamista ei ole esiintynyt.

Kun tutkin, olivatko Kemin koulun kiusaamisen kohteeksi joutuneet oppilaat kertoneet kiusaamisesta kenellekkään ja kuinka se muuttui, huomasin, että heistäkin suurin osa oli kertonut asiasta kaverille tai vanhemmille, mutta todella harva oli sanonut asiasta itse koulun henkilökunnalle. Eivätkö nämä tytöt pidä koulun henkilökuntaa luotettavina vai eivätkö he usko, että koulu jotain tekisi asialle?

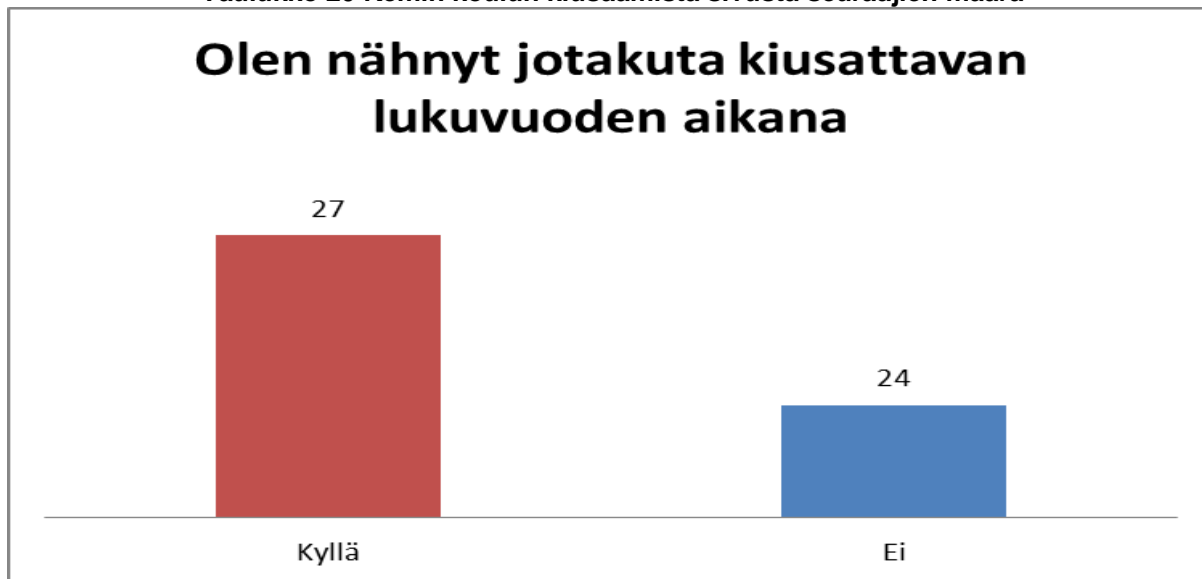
Selvisi, että kun kiusatut olivat kiusaamisesta jollekin kertoneet se ei ollut muuttunut mitenkään. Uskon, että syynä on se, että koulun henkilökunta ei tiedä kiusaamistapauksista. Koska he eivät tiedä, miten he voisivat siihen puuttuakaan. Ainoastaan yksi oli valinnut, että kiusaaminen on loppunut kokonaan tai edes vähentynyt.

Taulukko 19 Kemin koulun kiusaajien määrä

Sain selville, että kaksi (4%) Kemin koulun kahdeksasluokkalaista tyttöä, jotka osallistuivat kyselyyn, ovat kiusanneet jotakuta lukuvuoden aikana. Määrä ei ole mielestäni niin huolestuttava, mutta on hyvä, että tytöt tiedostavat olevansa kiusaajia. He ovat käyttäneet syrjimistä, haukkumista ja käytöksen tai ulkonäön matkimista kiusaamisen muotoina. Eniten käytetyt kiusaamiskeinot ovat melko samoja kuin Tornionkin koulussa. Jälleen huomaa tyttöjen keskuudessa käytettävän sanallista ja hiljaista kiusaamista eniten.

Taulukko 20 Kemin koulun kiusaamista sivusta seuraajien määrä

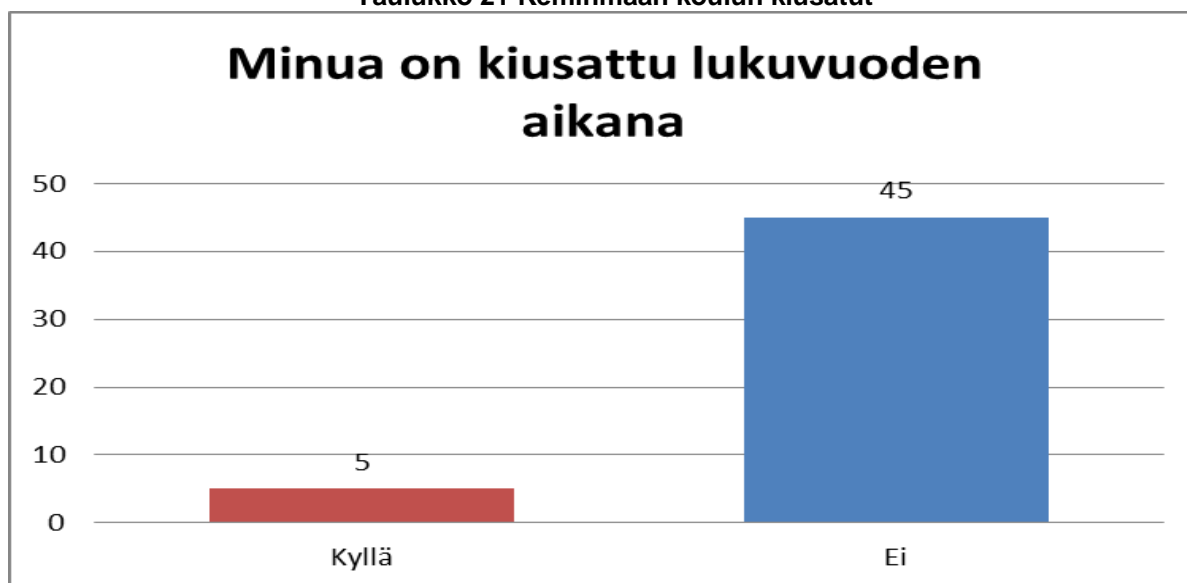

Viimeisten kysymysten avulla selvisi, että 51 tytöstä 27 (53%) olivat nähneet kiusaamista tapahtuvan lukuvuoden aikana, mikä on myös vähän yli puolet kaikista vastanneista. Kemin koulussa esiintyy myös paljon kiusaamista, mutta ei niin paljon näiden tyttöjen keskuudessa. 16% Kemin koulun vastaajista oli puuttunut näkemäänsä kiusaamiseen, mikä on alhaisempi prosentti kuin Torniossa, mutta täytyy ottaa huomioon, että Tornion koululaisia vastaajia oli vähemmän kuin Kemin koululaisia.

4.4 Keminmaan koulu

132 vastaajasta Keminmaan koulun kahdeksasluokkalaista tyttöjä oli 50 (38%). Heistä 26 oli 14-vuotiaita ja loput olivat 15-vuotiaita.

Taulukko 21 Keminmaan koulun kiusatut

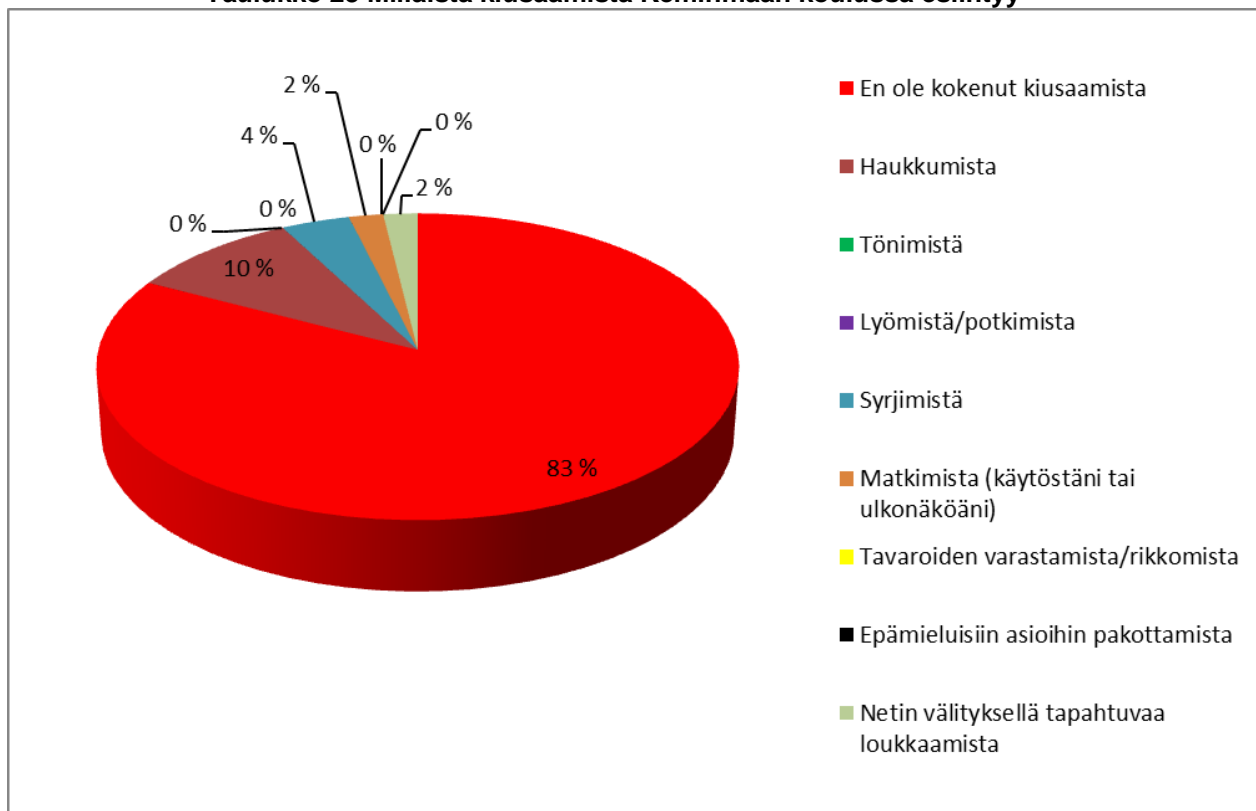
Keminmaan koulussa 50 vastaajasta viittä (10%) oli kiusattu kyseisen lukuvuoden aikana. Kun vertaa Keminmaan tilannetta muihin kouluihin, sanoisin, että siellä kiusaamista tapahtuu vähiten. Keminmaassa vastanneita oli melkein saman verran kuin Kemin koulussa ja heidän kiusattujen määränsä on vähempi. Tornion koulussa prosentti on sama, mutta vastaajia Tornion koulusta oli huomattavasti vähemmän.

Taulukko 22 Keminmaan koulusta kiusaamisen takia poisjääneet oppilaat

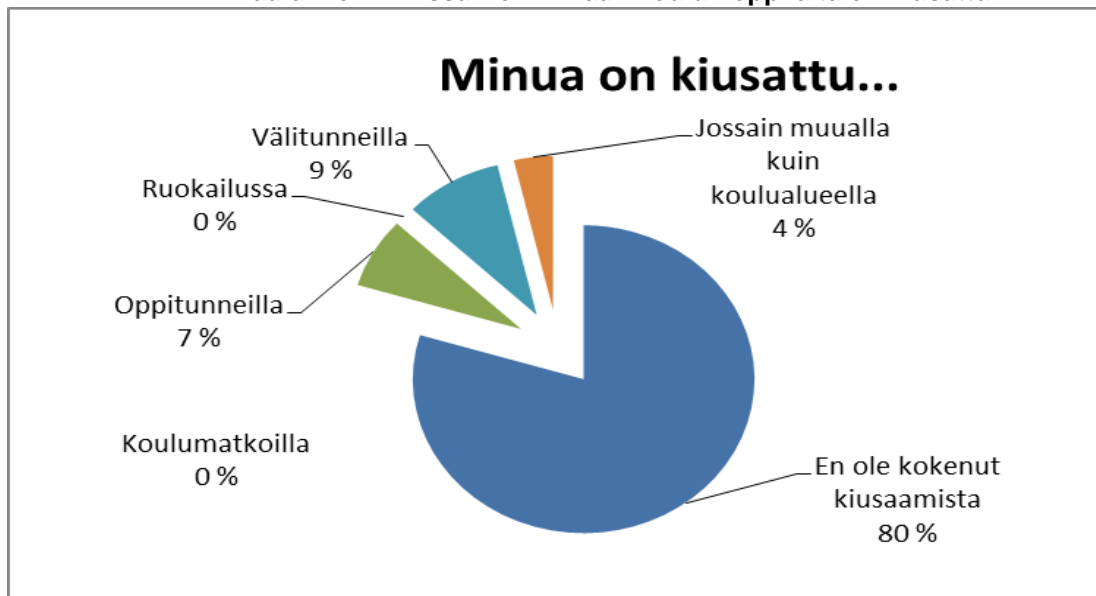
Huomasin myös, että vain yksi (2%) kiusatuista oli jättänyt menemättä kouluun kiusaamisen vuoksi. Tällä yhdellä oppilaalla kiusaaminen on luultavasti vakavampaa kuin muilla. Prosentti on pienempi kuin muilla kouluilla, joten Keminmaassa luultavasti on paremmat keinot kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen.

Taulukko 23 Millaista kiusaamista Keminmaan koulussa esiintyy

Keminmaan koululla ei ole kiusattujen keskuudessa tapahtunut fyysistä kiusaamista vaan eniten haukkumista eli sanallista kiusaamista. Muutamat olivat kokeneet syrjintää, käytöksen tai ulkonäön matkimista ja netin välityksellä tapahtuvaa kiusaamista. Tämä vahvistaa edelleen käsitystäni, että tyttöjen keskuudessa tapahtuvaa kiusaamista on vaikeampi huomata.

Taulukko 24 Missä Keminmaan koulun oppilaita on kiusattu

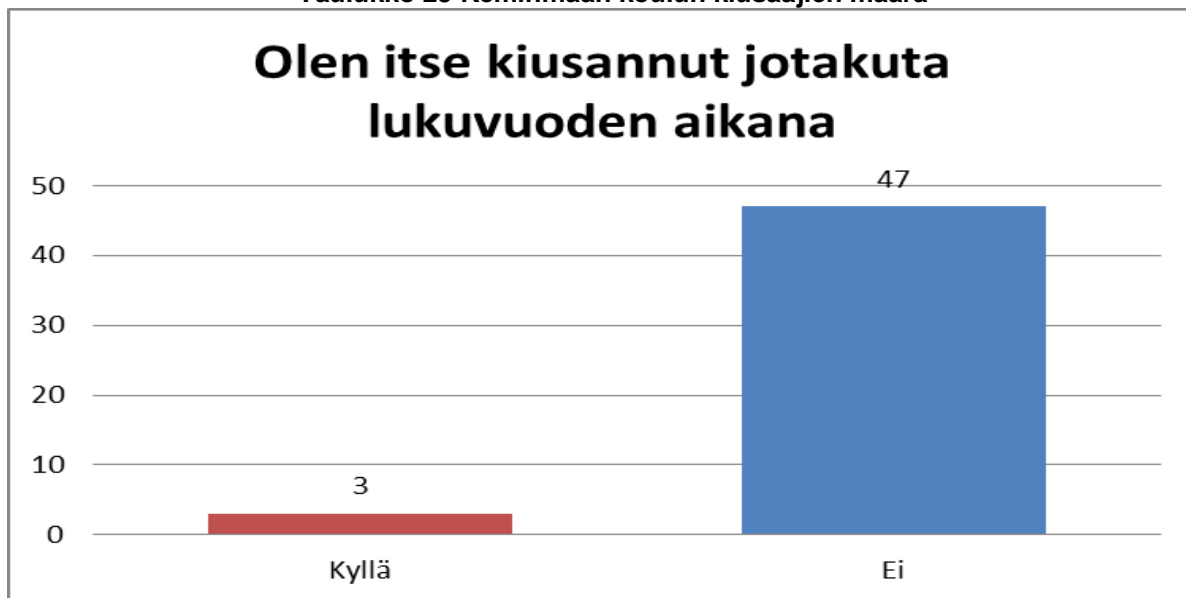

Eniten oppilaita oli kiusattu välitunneilla ja oppitunneilla. Keminmaan koululla on tapahtunut eniten kiusaamista oppitunneilla kuin muissa kouluissa. Kuinka on mahdollista, että oppitunneilla tapahtuu kiusaamista näin paljon? Uskon, että se on todella epäsuoraa kiusaamista, jota on todella vaikea huomata. Todennäköisesti oppitunneilla tapahtuva kiusaaminen on sitä, että tehdään todella selväksi ettei haluta jotakuta omaan ryhmään tai nauretaan selän takana. Muutama oli myös kokenut kiusaamista koulualueen ulkopuolella.

Kaikki kiusatut Keminmaassa olivat kertoneet kiusaamisesta jollekulle. Eniten asiasta oli kerrottu vanhemmille ja kavereille. Nämä ihmiset taitavat olla kiusattujen suurin ja tärkein tukiverkosto. Vain muutama oli kertonut asiasta koulun henkilökunnalle. Huomasin myös, että Keminmaassakaan suurimmalla osalla kiusaaminen ei ole loppunut kertomisen jälkeen vaan heidän kohdallaan se on vain vähentynyt. Sekin on parempaan suuntaan kuin se, että kiusaaminen ei muuttuisi ollenkaan. Vain

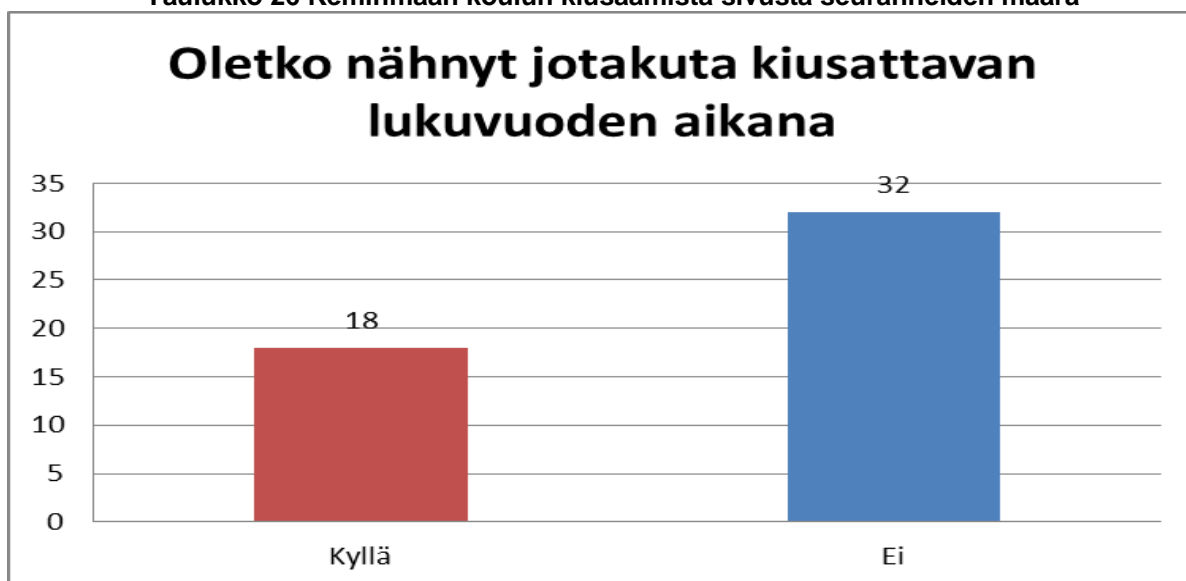
muutama oli valinnut, että kiusaaminen loppui kokonaan tai se loppui mutta alkoi uudestaan. Yhden kohdalla kiusaaminen ei ollut muuttunut mitenkään.

Taulukko 25 Keminmaan koulun kiusaajien määrä

Keminmaassa 50 tytöstä kolme oli kiusannut jotakuta toista. Kiusaaminen ei ole ollut mitenkään fyysistä, vaan he ovat kiusanneet haukkumalla, matkimalla käytöstä tai ulkonäköä tai syrjimällä toisia. Siis hyvin tyypillistä kiusaamista tytöille.

Taulukko 26 Keminmaan koulun kiusaamista sivusta seuranneiden määrä

Viimeisten kysymysten avulla selvisi, että 18 (36 %) tyttöä 50 olivat nähneet kiusaamista tapahtuvan kyseisen lukuvuoden aikana. Vastanneista alle puolet olivat

nähneet kiusaamista tapahtuvan, joten Keminmaan koululla kiusaamista taitaa myös tapahtua vähiten muihin kouluihin verrattuna. Näistä 50 seitsemän (14%) tyttöä olivat puuttuneet näkemäänsä kiusaamiseen. Eli Keminmaassakaan nuoret eivät uskalla kovin helposti tulla kertomaan kiusaamisesta, omasta tai muiden, kenellekkään aikuiselle.

4.5 Yhteenveto

Tutkimuksissani selvisi, että tyttöjen välinen kiusaaminen on enimmäkseen sanallista tai hiljaista kiusaamista ja siksi sitä on myös vaikeampi huomata. Tytöt eivät juurikaan käytä mitään fyysistä kiusaamista vaan kiusaavat enemmän haukkumalla ja syrjimällä. Jonkin verran he myös kiusaavat toisia netin välityksellä tai matkivat toisen käytöstä tai vaatteita.

Meri-Lapin koulujen alueella tyttöjen välinen kiusaaminen on mielestäni melko huolestuttava. Näiden kahdeksaluokkalaisten tyttöjen keskuudessa kiusaamista ei ole esiintynyt niin paljon, mutta kun ottaa huomioon tyttöjen vastaukset siitä kuinka paljon he olivat nähneet kiusaamista tapahtuvan, on tilanne ihan toinen. Koulujen sisällä siis tapahtuu kiusaamista paljon, vaikka juuri tämän ikäluokan keskuudessa sitä ei esiintynyt kovinkaan paljon.

On tärkeää, että selvitykseni myötä, kouluissa ryhdyttäisiin kiinnittämään enemmän huomiota kiusaamiseen. Tiedän, että kiusaamista on joskus vaikea havaita, mutta pidän tärkeänä, että kouluihin alettaisiin rakentamaan sellaista ilmapiiriä, että nuoret uskaltaisivat itse tulla kertomaan koulun aikuisille, jos heitä kiusataan. On myös tärkeää saada nuorille luottavainen olo siitä, että kiusaaminen myös loppuu, jos siitä menee kertomaan opettajalle tai jollekulle muulle koulun henkilökunnalle.

Itse olen huomannut oman peruskouluni aikana, että useinkaan ei riitä se, että opettaja ottaa kiusaajan puhutteluun ja kieltää tätä kiusaamasta muita. Monesti voi olla, että kiusaaja kiusaa sen vuoksi, että hänellä itsellään on paha olo. On tärkeää, että kiusaaja ymmärtää tehneensä väärin toista kohtaan ja hän myös kohtaa uhrinsa

ja pyytää anteeksi. Tällaiseen rankkaan kiusaamiseen vaaditaan useampi keskustelukerta kuin yksi.

On myös tärkeää luoda hyvä luottamussuhde koulun ja oppilaiden välillä, jotta koulukiusaamistilanteisiin olisi helpompi puuttua. Siksi täytyy luoda hyvä yhteishenki, joten oppilaiden ryhmäyttäminen olisi hyvä olla heti syksyn alussa. Ryhmäyttämistä voisi tapahtua koko koulun kesken eikä vain oman luokan sisällä, koska siten yhteisöllisyys kaikkien keskuudessa kasvaisi enemmän. Näiden koulujen tulisi heti alkaa työstämään koulukiusaamiseen puuttumista, jotta se saataisiin ajoissa kuriin. Tiedän, että on melkein mahdotonta poistaa kiusaamista kokonaan, mutta on tehtävä kaikkensa, jotta se ainakin vähentyisi huomattavasti. On hyvä pitää toistuvia kyselyitä, jotta saadaan selville miten koulukiusaaminen on muuttunut eri toimenpiteiden myötä.

Ihmiselle on luonnollista ja tärkeää olla osa ryhmää, koska ihmiset ovat laumaeläimiä kuten esimerkiksi koirat. Jos ihminen jää ulkopuolelle, tulee hänestä epävarma itsestään ja hän koittaa muuttaa olemustaan sellaiseksi kuin lauma vaatii. Myös suvaitsevaisuus on tärkeää elämässä, koska jokaisen pitäisi saada olla juuri se ihana oma itsensä. Siksi onkin tärkeää, että pidämme toisistamme huolta, kuuntelemme, keskustelemme ja puuttumme, jos lauman jäsentä kiusataan.

5 KIUUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

Koulussa ketään ei saa kiusata, ei lasta, nuorta tai aikuistakaan. Jokaisella on lain antama suoja kiusaamista vastaan. YK:n määrittämiin ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien julistamiseen sisältyy osana kiusaamattomuuden suoja. On tärkeää, että nuori tietää oikeutensa ja velvollisuutensa. Koulujen tulisi erityisesti painottaa lapsille ja nuorille, että heillä on oikeus opiskella turvallisessa oppimisympäristössä. (Hamarus 2008, 19-23.)

Lakiin on myös säädetty omat toimenpiteet kiusaamiseen puuttumiseksi. Koulussa oppilaan tulee suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti perusopetuslain 35. §:n mukaan. Jos oppilas rikkoo tätä lakia, voidaan häntä joko

rangaista tai ojentaa. Hänet voidaan pahimmissa tapauksissa erottaa määräaikaaisesti koulusta, hän voi saada kirjallisen varoituksen tai häntä ojennetaan, joka yleisimmin on se, että hänet pistetään jälki-istuntoon. (Hamarus 2008, 19-23.)

Joissain tapauksissa kiusaaminen on niin pahaa, että se yltää rikosoikeudelliselle tasolle. Kaikki, jotka ovat täyttäneet 15-vuotta, ovat rikosoikeudellisen vastuun alaisina. Rikoslaisissa on säädetty luku (21.§) henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista. Lukuun on määriteltä muun muassa pahoinpitely, vammantuottamus ja lievä pahoinpitely. Rikoslakiin sisältyvässä luvussa 25. mainitaan laitton uhkaus ja pakottaminen, kun taas luku 24. sisältää kunnianloukkauksen, kotirauhan rikkomisen, salakatselun ja yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen. Mainittakoon vielä rikoslaisissa olevassa luvussa 35. sisältävä vahingon teko. (Hamarus 2008, 19-23.)

Tutkimuksessanikin huomasin, että joitakin kiusattuja oli kohdeltu niin, että kiusaajat ovat rikkoneet lakia. Tutkimuksessani osa tytöistä olivat jo täyttäneet 15-vuotta, joten he kuuluvat rikosoikeudellisen vastuun alle. Mielestäni on kuitenkin tärkeää tuoda kouluissa esille tämä tärkeä seikka: koulukiusaaminen on vastoin lakia. Samalla kiusatut saisivat tietoonsa, että heillä on erilaisia oikeuksia ja laki suojaa heitä koulukiusaamiselta.

Jotta kouluissa saataisiin lisättyä luottamusta aikuisiin, tulisi jokaisen koulun aikuisen osoittamaan olevansa luottamuksen arvoinen ja samaten jokaisen tulee puuttua heti kiusaamiseen niin että se myös loppuu. Tällöin nuoret uskaltaisivat helpommin kertoa aikuisille havaitsemastaan tai kokemastaan kiusaamisesta. Aikuisen puuttuminen kiusaamiseen tulisi olla niin jämäkkää, että kiusattu uskaltaa tulla kertomaan uudestaan, jos häntä edelleen kiusataan. (Hamarus 2012, 59.)

Uskon, että koko koulun henkilökunnalla on velvollisuus puuttua kiusaamiseen, jos he sitä havaitsevat tai heille siitä kerrotaan. Miksi sitten kaikissa kouluissa kiusaamiseen ei puututa niin tosissaan kuin pitäisi? Voisiko se olla keinojen puute? Koulukiusaaminen vaikuttaa todella vahvasti oppilaskulttuuriin. Koko yhteisö alkaa karttamaan niitä ominaisuuksia, joista on tullut syy jonkun toisen kiusaamiselle. Useat alkavat pelätä joutuvansa itse kiusaamisen kohteeksi ja siksi välttävät näitä kiusaamisen syyksi määriteltäviä ominaisuuksia. Esimerkiksi jos jotakuta kiusataan

sen takia, että hänellä on vaaleat housut, muutkaan eivät enää pidä vaaleita housuja, jotta eivät joutuisi kiusatuiksi. Samoin jos jotakuta kiusataan hyvästä koulumenestyksestä, uskaltavat harvat tuoda oman osaamisensa esiin kiusaamisen kohteeksi joutumisen pelossa. Suurena osana kiusaaminen vaikuttaa tietysti oppimiseen ja kouluviihtyvyyteen. On tärkeää, että oppimisympäristö olisi turvallinen. Oppiminen kärsii, jos oppimisympäristössä vallitsee pelko ja jännitys. Jos olet arvostelun ja silmällä pidon kohteena ei luovasta työstä tule yhtään mitään. (Hamarus 2008, 75-77.)

Koulukiusaamiseen on todella tärkeä puuttua. Jos niin ei tapahdu, se opettaa kiusaamista sivusta seuranneille sen, että kiusaaminen on joidenkin ihmisten kohdalla oikein ja sallittua. Sivustaseuraajat kärsivät pelosta, joka estää heitä puuttumasta kiusaamiseen vaikka useimmiten haluaisivat. Heille voi iskeä syyllinen olo, koska eivät tehneet mitään ja tämä syyllisyys voi säilyä muistissa pitkälle aikuisuuteen. (Hamarus 2008, 78-79.) Koulukiusaamista ja muita vuorovaikutusongelmia tulisi ennalta ehkäistä (Salmivalli 1998, 168). ja siksi olisi suotavaa, jos vuorovaikutustaitoja harjoiteltaisiin mahdollisimman paljon jo esikouluiässä ja näiden taitojen opettelu olisi sen jälkeen useissa eri vaiheissa.

5.1 Erilaisia keinoja puuttua kiusaamiseen

On tärkeää kerätä erilaisia keinoja, kuinka kiusaamiseen voitaisiin puuttua tehokkaasti ja kuinka sitä voitaisiin ennalta ehkäistä. Ensimmäisenä ja helpoimpana on tietysti luokan yhteiset säännöt kiusaamista vastaan. Kun sääntöjä tehdään, on tärkeää, että oppilaat itse osallistuvat sääntöjen laatimiseen, koska siten he sitoutuvat paremmin niiden noudattamiseen. Sääntöjä ei saa olla liikaa ja ne tulisi olla mahdollisimman yksinkertaisia. Säännöt olisi hyvä pitää näkyvillä ja oppilaiden kanssa tulisi yhdessä miettiä mitä seuraa, jos näitä sääntöjä rikkoo. Ainoastaan se, että säännöt laaditaan ei riitä, vaan niiden noudattamista on seurattava. Säännöt voidaan myös toimittaa kotiin vanhempienkin nähtäväksi. (Salmivalli 1998, 178.)

Yhtenä keinona olisi se, että kouluun tai luokkiin voitaisiin perustaa erilaisia työryhmiä, joiden tarkoituksena on saada oppilaat mukaan kehittämään ratkaisuja

kiusaamisen vähentämiseksi. Luokka voidaan jakaa esim. neljään tai viiteen ryhmään niin, että jokaisessa olisi noin 5-8 oppilasta. Nämä ryhmät voisivat kokoontua lukuvuoden aikana vaikkapa kerran kuukaudessa yhden oppitunnin ajan. On tärkeää, että opettaja osallistuu ryhmäjakoon, jotta työryhmät eivät muodostu vain kaveripiireistä. (Salmivalli 1998, 179-180.)

Ryhmäyttäminen ja ”me”-hengen luominen on tärkeää näissä työryhmissä. Tässä auttaa esimerkiksi se, että jokainen ryhmä valitsee itselleen nimen tai logon erottuakseen muista. Prosessin, joka kestää koko lukuvuoden, kuuluu viisi askelta: ongelman määrittely, ongelman analysointi, ratkaisujen kehittäminen, ratkaisujen esittäminen koulun johdolle ja opettajille ja palautteen saaminen. Tällaisia työryhmiä voitaisiin työstää esimerkiksi luokanvalvojan tunneilla. (Salmivalli 1998, 179-180.)

Mielestäni hyvänä keinona kiusaamiseen puuttumiseen ja ehkäisyyn on roolileikkien ja draaman käyttö. Näissä luokka jaetaan pienryhmiin (esimerkiksi 4-6 oppilasta) ja sitten lavasteta kiusaamistilaanne. Joku on kiusaaja, joku kiusattu ja muut sivusta seuraajia. Sen jälkeen keskustellaan miltä tuntui olla missäkin roolissa. Miltä tuntui olla kiusattu? Entä kiusaaja? Tai sivusta seuraaja? Oliko vaikeaa olla sivusta seuraaja tai kiusaaja? Miksi? On myös tärkeää se, että oppilaat saisivat miettiä ja ehkä myös toteuttaa mikä olisi oikea toimintatapa kiusaamistilanteessa ja miten kiusatun oloa sai helpotettua tai mikä sai kiusaajan siihen pisteeseen ettei häntä huvita enää kiusata? (Salmivalli 1998, 182.)

On myös tärkeää, että koulu laatisi koko koululle yhteisen kiusaamisen vastaisen toimintamallin. Tällaiseen olisi hyvä kirjata miten toimia akuutissa tilanteessa ja miten kiusaamista koulussa yleisesti torjutaan ja ennaltaehkäistään. Opetuksen järjestäjän tulee toimeenpanna suunnitelma ja valvoa, että sitä noudatetaan ja toteutetaan. Olisi hyvä, että toimintamalli on riittävän konkreettinen, että se antaa todelliset ohjeet kiusaamistapauksen varalle. Toimintamallin tulee myös keskittyä vain kiusaamiseen, ei kaikkien järjestyshäiriöiden ja ongelmatilanteiden ratkomiseen. (Salmivalli 2003, 59-60.)

Toimintamallin tulisi sisältää ainakin seuraavia asioita, jotta se olisi toimiva: millaista toimintaa ohjeet koskevat? Miten kunkin opettajan, muun henkilökunnan,

vanhempien tai oppilaan tulee toimia saatuaan tietoon kiusaamistapauksen tai tullessaan itse kiusatuksi? Miten tapausta aletaan selvittää? Missä vaiheessa seuranta tapahtuu ja miten? Miten toimitaan, jos seuranta osoittaa kiusaamisen edelleen jatkuvan? Miten kiusaamistapausten ilmitulemista koulussa edistetään? Miten kiusaamisesta kertominen tehdään esimerkiksi oppilaille helpommaksi? (Salmivalli 2003, 61-62.)

Koko luokan haastattelu on tehokas keino selvittää kiusaamistapauksia. Sen avulla jokainen oppilas pääsee vastaamaan kysymykseen mitä on tapahtunut. He kertovat mitä ovat nähneet tai tehneet, miltä se tuntui ja miten he voisivat toimia tilanteen parantamiseksi. Myös sarjakuvien teko koko luokalla voi olla hyvä keino kiusaamistilanteen selvittelyyn. Koko luokka piirtää sarjakuvan kiusaamiseen liittyvistä tapahtumista. Jokainen kertoo sarjakuvassa mitä he itse tekivät. Puhekuplat ja ajatuskuplat selventävät tilanteen kulkua. Sarjakuvan avulla voidaan myös luoda ratkaisuehdostus. (Hamarus 2008, 122-123.)

Myönteisten ratkaisujen toimintamalli on tarkoitettu siihen, jos kiusaaminen on jatkunut vasta hetken, mutta alkavasta kiusaamisesta on merkkejä. Myönteisten ratkaisujen toimintamallissa kutsutaan koolle oppilaat tai oppilaat ja vanhemmat (esimerkiksi vanhempainiltaan) ja siellä pohditaan mitä voitaisiin tehdä, että välitunnilla kaikki sujuisi hyvin. Ryhmässä voidaan koota myös pelisäännöt ongelmatilanteiden varalle. (Hamarus 2008, 122-123.)

5.2 Omia ideoita

Itse koen, että yhteisöpedagogi sopisi koulumaailmaan hyvin, koska kuten tiedämme, opettajilla on todella paljon töitä. Uskon, ettei heidänkään energiansa aina riitä kunnolla puuttumaan kiusaamiseen, kun on jo valmiiksi paljon työtä tehtävänä. Yhteisöpedagogi voisi olla se luottohenkilö, jolle voidaan tulla kertomaan kiusaamisesta ja joka seuraa, jos kiusaamista tapahtuu ja myös puuttuu siihen. Hän olisi se, joka veisi asiaa aina eteenpäin opettajille ja koulun johdolle. Jokainen koululla tietää, niin oppilaat kuin koko muu henkilökunta, kuka koululla vastaa kiusaamistapauksien selvittämisestä, ennaltaehkäisemisestä, tiedottamisesta yms.

Mahdollisuutena on myös se, jos koulun varat eivät riitä palkkaamaan uutta ihmistä, että valitaan jo koulussa olevasta henkilökunnasta yksi, joka hoitaa kiusaamistapaukset. Aina kun jollekulle tullaan kertomaan asiasta, kiusaamistapaus ohjataan tälle valitulle ihmiselle, joka hoitaa asian loppuun.

Jotta tällainen saataisiin kunnolla toimimaan, on mielestäni tärkeää, että oppilaita myös infotetaan siitä, miten kiusaamistilanteisiin ”meidän” koulussa puututaan. Voisi olla hyvä jos uusille oppilaille pidettäisiin jonkinlainen infotilaisuus kiusaamiseen liittyen, ja samaten myös vanhoille oppilaille kerrataan lukuvuoden alussa ”koulumme” vakiintunut käytäntö kiusaamistilanteissa. Siinä kerrotaan kohta kohdalta, miten toimitaan, jos kiusaamista ilmenee. Samalla oppilaat saisivat tietoonsa kuka on se vastuuhenkilö, joka saa varmasti kiusaamisen loppumaan ja näin he uskaltaisivat itsekkin tulla asiasta paremmin kertomaan. Samalla oppilaille vahvistuisi turvallisuuden tunne, kun he tietävät, että koko koulun henkilökunta on tietoinen käytännöstä, eli oppilas voi sanoa vaikkapa koulun siivoojalle tai keittiöhenkilökunnalle kokemastaan tai näkemästään kiusaamisesta. Samoin hän voi olla varma siitä, että tämä tieto menee eteenpäin sitä hoitavalle henkilölle ja asia myös käsitellään parhaaksi katsotulla tavalla loppuun asti.

Luokkatoverini järjesti oman projektinsa kiusaamiseen liittyen. Hän kävi pitämässä muutamalle luokalle kolme tuntia kiusaamisesta ja ilmeisesti näiden tuntien aikana käsiteltiin kiusatun ja kiusaajan näkökulma asiasta ja myös vaikutuksia, mitä kiusaaminen voi aiheuttaa. Mielestäni tällaiset tunnit olisivat oiva lisä, jotta oppilaat ymmärtäisivät oikeasti kuinka vakavaa kiusaaminen voi olla.

Joissakin kouluissa on otettu käyttöön se, että nuorisotyöntekijät vierailevat tiettyinä päivinä kouluilla tietyn ajan. Välitunneilla oppilaat voivat tulla viettämään aikaa nuorisotyöntekijän kanssa tai hän voi kierrellä koulussa kysellen nuorten kuulumisia. Jos tällaisia käyntejä olisi useampia tai nuorisotyöntekijä olisi kokoajan paikalla, saataisiin kiusaaminen melko varmasti vähentymään. Nuorisotyöntekijä olisi samalla tavalla paikalla kuin joissain kouluissa on koulupoliisi.

6 POHDINTA

Jotta pystyttäisiin puuttumaan tehokkaasti koulukiusaamiseen, on tärkeää ensin myöntää, että meidänkin koulussa kiusataan. Usein opettajien näkemykset omassa koulussa tapahtuvasta koulukiusaamisesta eroaa huomattavasti oppilaiden näkemyksistä. On myös huomattu, että pienemmät lapset sanovat useammin joutuneensa kiusaamisen kohteeksi kuin yläluokkien oppilaat, koska pienemmät oppilaat eivät ymmärrä kiusaamista samalla tavalla kuin isommat. (Salmivalli 2010, 55-57.) Kuten jo aikaisemmin mainitsin, tilanne näissä kolmessa koulussa on mielestäni melko hälyttävä. On tärkeää, että he alkavat paneutua kiusaamiseen kunnolla, jotta jokaisella oppilaalla olisi turvallinen oppimisympäristö. Meidän tulee taistella kiusaamista vastaan.

Hyväksi katsoisin myös sen, jos tulevaisuudessa opetusministeriö voisi vakiinnuttaa kiusaamisvalistuksen, jossa kerrotaisiin miten kiusaaminen vaikuttaa ihmiseen. Kiusaamisvalistus voisi toimia samalla tavalla kuin esimerkiksi päihdevalistus, jossa kerrotaan päihteiden vaikutuksesta ihmiseen. Kiusaamisvalistuksen voisi järjestää esimerkiksi koulun terveydenhoitaja yhdessä nuorisotoimen kanssa. Tämä valistus voisi olla joka vuotinen ja kaikista parhain aika mielestäni tähän olisi syksy. Siihen osallistuisi koko koulu, jossa samalla saataisiin kehitettyä yhteisöllisyyttä koulun sisälle.

Kenenkään ei tarvitse alistua kiusattavaksi eikä kukaan saisi kiusata ketään. Sivusta seuraajille olisi tärkeä painottaa, että opettajalle kertominen toisen ihmisen kiusaamisesta ei ole kantelua vaan se on toisen auttamista. Meille opetetaan jo pienestä pitäen, että ihmisiä pitää kunnioittaa ja lähimmäistä tulee auttaa. Miksi emme siis tekisi niin kuin meitä on opetettu?

LÄHTEET

Aalberg, Veikko & A. Siimes, Martti 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hamarus, Päivi 2008. Koulukiusaaminen. Huomaa, puutu, ehkäise. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hamarus, Päivi 2012. Haukku haavan tekee. Puututaan yhdessä kiusaamiseen. Juva: Bookwell Oy.

Hyödynmaa, Maija & Laukkarinen, Sanni 2010. Tytöstä naiseksi. Tyttöjen kokemuksia naiseksi kasvusta internetin keskustelupalstoilta. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Höistad, Gunnar 2003. Irti kiusaamisen kierteestä. Opas kouluille ja kasvattajille. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Saarikoski, Helena 2012. Mistä on huonot tytöt tehty?. Tutkimus huora-sanan käytöstä ja tyttöjen kokemasta kiusaamisesta. Helsinki: Kulttuuriosuuskunta Partuuna

Salmivalli, Christina 1998. Koulukiusaaminen ryhmäilmiönä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Salmivalli, Christina 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Salmivalli, Christina 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Juva: WS Bookwell Oy.

Elektroniset lähteet:

KiVa Koulu 2013. KiVa Koulu®. Viitattu 24.6.2013.
<http://www.kivakoulu.fi/>

Poliisi 2013. Koulupoliisi. Viitattu 24.6.2013.
<http://www.poliisi.fi/poliisi/oulu/home.nsf/pages/8FF45660586DD5BBC22575300028E98C>

LIITTEET

8.lk tyttöjen koulukiusaamiskysely

1. Ikä

- 13
- 14
- 15

2. Asun

- Kemissä
- Keminmaassa
- Torniossa

3. Minua on kiusattu lukukauden aikana

- Kyllä
- Ei

4. Millaista kiusaaminen on ollut?

Voit valita useamman vaihtoehdon!

- En ole kokenut kiusaamista
- Haukkumista
- Tönimistä
- Lyömistä/potkimista
- Syrjimistä
- Matkimista (käytöstäni tai ulkonäköäni)
- Tavaroiden varastamista/rikkomista
- Epämieluisiin asioihin pakottamista
- Netin välityksellä tapahtuvaa loukkaamista

5. Minua on kiusattu...

Voit valita useamman vastausvaihtehdon

- En ole kokenut kiusaamista
- Koulumatkoilla
- Oppitunneilla
- Ruokailussa
- Välitunneilla
- Jossain muualla kuin koulualueella

6. Oletko jättänyt menemättä kouluun kiusaamisen vuoksi?

- Kyllä
- Ei

7. Oletko kertonut kiusaamisesta kenellekkään?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- En ole kertonut kenellekkään
- Vanhemmille
- Opettajalle tai muulle koulun henkilökunnalle
- Muulle aikuiselle
- Kaverille
- Muu:

8. Miten kiusaaminen jatkui aikuiselle kertomisen jälkeen?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Ei muuttunut mitenkään
- En ole kertonut kenellekkään
- Loppui kokonaan
- Loppui hetkellisesti, mutta alkoi uudestaan
- Väheni
- Paheni entisestään

9. Olen itse kiusannut jotakuta lukukauden aikana

- Kyllä
- Ei

10. Miten olet kiusannut jotakin toista?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- En ole kiusannut ketään
- Haukkumalla
- Tönimällä
- Lyömällä/potkimalla
- Syrjimällä
- Matkimalla (käytöstä tai ulkonäköä)
- Varastamalla/rikkomalla tavaroita
- Pakottamalla toisen tekemään jotain epämieluisaa
- Tehnyt netin välityksellä jotain loukkaavaa

11. Oletko nähnyt jotakuta muuta kiusattavan lukuvuoden aikana?

- Kyllä
- Ei

12. Puutuitko kiusaamiseen mitenkään?

- Kyllä
- En